

Meer zelfredzaamheid in de stad

Onderzoeksverslag eigen kracht in specialistische jeugdhulp

**Gemeente
Rotterdam**

Hogeschool Rotterdam

Daphne Vervloet

Opleiding: Pedagogiek

Klas: VQR4A

Studentnummer: 0844498

Opdrachtgever: Desiree Wychgel, programma manager gemeente Rotterdam

Afstudeerbegeleiders: Judith van Luijk en Desiree Wychgel, gemeente Rotterdam

Afstudeerdocent: Hanneke Kroonsberg

Juni 2015

Voorwoord

In 2011 ben ik gestart met de opleiding pedagogiek aan de Hogeschool Rotterdam. Al vanaf het begin van de opleiding heb ik veel interesse voor de jeugdzorg. Toen ik in het derde jaar van de opleiding kon beginnen met het uitstroomprofiel jeugdzorgwerker heb ik deze kans dan ook gegrepen om mij te specialiseren in deze sector. Voor mijn derdejaarsstage heb ik stage gelopen bij de Raad voor de Kinderbescherming in Rotterdam. Hier kwam ik in aanraking met de werkwijze van het Jeugdbeschermingsplein. Omdat dit een nieuwe werkwijze was in een veranderende omgeving met het oog op de transitie, heb ik de gemeente benaderd met de vraag of ik iets kon bijdragen aan de ontwikkeling van het Jeugdbeschermingsplein door middel van een afstudeeronderzoek.

In juni 2014 ben ik begonnen met het schrijven van een onderzoeksplan voor mijn afstuderen bij het Jeugdbeschermingsplein. Toen februari aanbrak en de uitvoerende fase van start moest gaan bleek mijn onderzoek niet meer uitvoerbaar omdat de gecertificeerde instelling niet mee kon werken aan het onderzoek vanwege onderbezetting en andere onderzoeken. Hierdoor ontstond een voor mij moeilijke situatie omdat ik een nieuw onderwerp moest vinden om op af te sturen. Uiteindelijk is dit gelukt en dit heeft geresulteerd in het onderzoeksplan wat nu voor u ligt. Door onder andere gebruik te maken van workshops van het Jeugdbeschermingsplein ben ik tot verrassende conclusies gekomen. Hiermee hoop ik mijn steentje bij te dragen aan de verbetering van de jeugdzorg in Rotterdam in het licht van het nieuwe jeugdstelsel.

Bij deze wil ik graag de personen bedanken die mij hebben begeleid bij het uitvoeren van dit onderzoek. Ten eerste wil ik Desiree Wychgel bedanken die een zeer grote rol heeft vervuld in de begeleiding en actief heeft meegedacht over de invulling van het onderzoek. Ook wil ik Hanneke Kroonberg bedanken, mijn afstudeerdocent, voor de steun op alle moeilijke momenten. Tot slot wil ik Silvia van Eijnden en Judith van Luijk bedanken voor het meelezen van de stukken en het meedenken.

Daphne Vervloet, 21 mei 2015

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
Samenvatting	4
Abstract	5
1. Inleiding	6
1.1 Context	8
2. De onderzoeksbehoefte in de praktijk	9
2.1 De onderzoeksbehoefte	10
2.2 Het onderzoeksdoel	11
2.3 De onderzoeksvraag	11
2.4 Bekende werkwijzen met betrekking tot het activeren bij eigen kracht	12
2.5 Effectiviteit van jeugdhulp	14
3. Onderzoeksaanpak	15
3.1 Onderzoeksactiviteiten	16
3.2 Validiteit en kwaliteit	17
4. Resultaten	19
4.1 Eigen kracht in de basismethodieken	19
4.2 Effectiviteit en efficiëntie van eigen kracht bij multiprobleemgezinnen	22
4.3 De verschillende basismethodieken in één gezin	23
4.4 Factoren die van invloed zijn op de hulpverlening aan multiprobleemgezinnen	24
5. Conclusies en aanbevelingen	27
5.1 Hulpverlening aan multiprobleemgezinnen	27
5.2 De basismethodiek en het effect op de hulpverlening	28
5.3 Aanbevelingen	28
6. Vooruitblik	30
7. Discussie	31
7.1 Validiteit	31
7.2 Betrouwbaarheid en kwaliteit	31
Referenties	32
Bijlage 1: inhoud workshops	34
Bijlage 2: beknopte enquête	37
Bijlage 3: tijdsplanning	38
Bijlage 4: verkregen data workshop	39
Bijlage 5: analyse materiaal	42
Bijlage 7: verkregen data beknopte enquêtes	46
Bijlage 8: competentieprofiel jeugdzorgwerker	47

Samenvatting

Sinds 1 januari 2015 is de nieuwe Wet op de Jeugdzorg van kracht. Met de invoering van deze wet hebben de gemeenten de volledige verantwoordelijkheid gekregen voor de financiering en de uitvoering van jeugdhulp waar dit voorheen over meerdere bestuurslagen was verdeeld. De nieuwe inrichting van het jeugdstelsel moet het stelsel vergemakkelijken. Daarnaast moet er volgens een integrale aanpak worden gewerkt, moet er vroegtijdiger ingegrepen worden en moet er meer gebruik worden gemaakt van de eigen kracht van het gezin (Rijksoverheid, 2013). De gemeente Rotterdam heeft van deze transitie gebruik gemaakt om te komen tot het Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel (hierna: NRJ). Met dit stelsel beogen zij dat er meer zelfredzame burgers en ouders zijn, dat de jeugdhulpverlening

passend is, sneller is en dat de kosten hiervoor aanvaardbaar zijn. Dit wil de gemeente Rotterdam bereiken door problematiek aan te pakken op wijkniveau om zo beter aan te sluiten op de diversiteit in de stad (Gemeente Rotterdam, Voor de jeugd: Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel, 2013).

In het nieuwe jeugdstelsel is de gemeente zowel opdrachtgever als regisseur van jeugdhulp. Hierdoor ontstaat de behoefte om te onderzoeken hoe eigen kracht is verwerkt in de basismethodieken van de jeugdhulp instellingen in Rotterdam. Jeugdhulp is namelijk een middel om ervoor te zorgen dat er meer zelfredzame burger en ouders komen in Rotterdam. Ook ontstaat er een ander vraagstuk. Wat voor gevolgen heeft het voor een gezin wanneer er meerdere hulpverleners werkzaam zijn die vanuit verschillende basismethodieken werken, is dit een voordeel of een last voor het gezin. De onderzoeksbehoefte doet zich voornamelijk voor op het moment dat er sprake is van een multiprobleemgezin. Het doel van dit onderzoek is om de gemeente inzicht te verschaffen in de manier van werken van de verschillende jeugdhulp instellingen op het gebied van eigen kracht en om te bezien of een meer uniforme werkwijze wenselijk is in de jeugdhulpverlening aan multiprobleemgezinnen. Om aan deze onderzoeksbehoefte te voldoen is de volgende vraag geformuleerd: welke verschillen en overeenkomsten bestaan er in de basismethodieken van Stek Jeugdhulp, TriviumLindenhof, Horizon, FlexusJeugdplein en Timon met betrekking tot het activeren van eigen kracht in gezinnen en wat zijn de gevolgen hiervan op een multiprobleemgezin?

Om de nodige data te verzamelen zijn de basismethodieken en beleidsstukken van de genoemde jeugdhulpaanbieders geanalyseerd. Daarnaast is er gebruik gemaakt van workshops van het Jeugdbeschermingsplein (onderdeel van het NRJ) om inzicht te verkrijgen in het verloop van het hulpverleningsproces op dit moment. Er zijn ook een aantal jeugdbeschermers bevraagd betreft hun ervaringen met jeugdhulpaanbieders en hun rol als casusregisseur. Tot slot is er gebruik gemaakt van literatuur.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat ondanks dat de jeugdhulpaanbieders verschillende basismethodieken hanteren, de benaderingswijze toch veelal overeenkomsten laat zien. Uit de praktijk is er geen eenduidig beeld ontstaan over de merkbaarheid van de verschillen tussen de jeugdhulpaanbieders. Bovendien lijken de jeugdbeschermers indien zij wel verschillen merken, over de vaardigheden te beschikken om hiermee om te gaan. Overleggen is hierbij het sleutelwoord. Er lijkt dus geen negatief effect te zijn op gezinnen wanneer zij te maken hebben met meerdere jeugdhulpaanbieders echter zijn er wel andere risico's naar voren gekomen die invloed hebben op het Jeugdbeschermingsplein traject, wat multiprobleemgezinnen waarbij ook sprake is van een bedreiging in de veiligheid en ontwikkeling, veelal zullen doorlopen. Het gaat hierbij om de samenwerking tussen de professionals in het jeugdbeschermingsteam, het doen van een melding door bij het Jeugdbeschermingsplein door wijkteamprofessionals en het inschatten van de veiligheid door wijkteamprofessionals.

Kernwoorden

Opvoedingsondersteuning: wijk, transitie en transformatie

Abstract

Since the first of January 2015 there has been a new law on child welfare in the Netherlands. Due to this law the Cities gain full responsibility for the financing and execution of child welfare. Previously this responsibility was spread over multiple government compartments. This new set up is meant to simplify the child welfare system. There also needs to be an integral approach, intervention must be earlier and we must make more use of personal strength (Rijksoverheid, 2013). The city of Rotterdam used this transition to renew their child welfare system. With this new system they aim at more self-sufficient citizens and parents, more proper and faster child care and they aim that the expenses are reasonable. The city of

Rotterdam wants to achieve this by approaching the problems in the neighborhoods so they can adapt to the diversity in the city (Gemeente Rotterdam, Voor de jeugd: Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel, 2013).

In the new system the city of Rotterdam takes on the part of mandator and director of child welfare. Because of this new role there is a need to investigate how child welfare organizations in Rotterdam have incorporated a personal strengthening approach of families in their base method. This is important because child care can be a resource to gain more self-sufficient citizens and parents in Rotterdam. It also raises a new question. What are the consequences for a family if there are multiple social workers working with them, using different approaches at the same time. Will that be beneficial or not. This matter may occur in multiproblemfamilies. The purpose of this study is to gain insight of the approach that child welfare organizations use to enhance personal strength of families and if it needs to be more identical or not when it concerns multiproblemfamilies. The investigation question in this study is formulated as: which differences and similarities are there in the base methods of Stek Jeugdhulp, TriviumLindenhof, Horizon, FlexusJeugdplein and Timon concerning a personal strengthening approach of families and what are the consequences of this for multiproblemfamilies?

To gain the needed data the base methods and other company policies of the indicated child welfare organizations were analyzed. Besides that workshops from the Jeugdbeschermingsplein were used to gain overall insight on the course of child welfare at the moment. Child protection workers were also questioned about their experiences and their role in the process. At last literature was used.

This study indicates that despite the differences in base methods, the approaches of the child welfare organizations are the same or similar. Also the child protection workers are inconsistent about noticing this matter in their daily work. On top of that, the child protection workers that notice a difference seem have the skills they need to cope with this. 'Meeting' is the keyword in this matter. Conclusively it appears that there are no negative consequences due to the different base methods the organizations use. But there are other factors that are a risk for the effectiveness of the Jeugdbeschermingsplein course. This concerns the collaboration between the social workers, child protection workers and the family, reporting multiproblemfamily to the Jeugdbeschermingsplein by social workers in the neighborhood and evaluation of safety by the social workers in the neighborhood.

1. Inleiding

Sinds 2005 kent Nederland de Wet op de Jeugdzorg. In 2009 heeft er een evaluatie plaatsgevonden naar de werking hiervan. Hieruit is naar voren gekomen dat de vraag van cliënten centraler stond dan voorheen. Daarnaast heeft de wet eraan bijgedragen dat ouders en jeugdigen de zorg krijgen waar zij recht op hebben. Ook komen er in de evaluatie een aantal tekortkomingen naar voren. De belangrijkste tekortkomingen zijn dat er te veel druk ligt op de gespecialiseerde jeugdzorg waardoor er te weinig gebruik wordt gemaakt van preventieve en lichte ondersteuning, er is te weinig samenwerking tussen hulpverleners rond

een kind of gezin en afwijkend gedrag van kinderen wordt onnodig gemedicaliseerd. Bovendien zorgen deze tekortkomingen voor hoge kosten. Om een verschuiving te kunnen realiseren binnen de jeugdzorg is in een regeerakkoord in 2010 besloten dat de gemeenten verantwoordelijk zullen worden voor de uitvoering en de financiering van de jeugdhulp. Deze verantwoordelijkheid lag tot en met 2014 nog bij het Rijk, de provincies en de gemeenten. In een regeerakkoord in 2012 wordt deze decentralisatie bevestigd (Rijksoverheid, 2013). Op 1 maart 2014 wordt het wetsvoorstel aangenomen (Overheid.nl, 2014).

Door de financiële kant en de uitvoering over te dragen naar één bestuurslaag, de gemeenten, wordt het jeugdstelsel minder ingewikkeld. Hulp moet laagdrempelig, vroegtijdig en integraal worden geboden. Er moet worden gewerkt naar één gezin, één plan, één regisseur. Wanneer een preventieve aanpak geen uitkomsten biedt moeten er mogelijkheden zijn op het gebied van jeugdhulp. Deze hulp moet resultaatgericht zijn (Rijksoverheid, 2013). De verantwoordelijkheid van gemeente volgens het wetsvoorstel betreft:

1. Gemeenten worden verantwoordelijk voor het financiële en bestuurlijke deel van preventie, ondersteuning, hulp en zorg bij groeien en opvoeden, psychische problemen en stoornissen. Op dit moment zijn de gemeenten alleen verantwoordelijk voor preventieve opvoedingsondersteuning, jeugdgezondheidszorg en gezondheidsbevordering. Per één januari 2015 komen hierbij de geïndiceerde jeugdzorg, AWBZ, Zvw, gesloten jeugdzorg en het gedwongen kader van de jeugdbescherming en jeugdreclassering bij.
2. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het beleid rondom opgroeien en opvoeden.
3. Gemeenten leggen in een beleidsplan vast hoe zij invulling gaan geven aan de nieuwe verantwoordelijkheden.
4. De gemeenten zorgen voor voorzieningen op het gebied van jeugdhulp wanneer is er sprake is van opgroei problemen, opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen en op het gebied van jeugdbescherming en jeugdreclassering. Dit houdt in dat gemeenten ervoor moeten zorgen dat de juiste hulpverlening wordt ingezet. Daarnaast moeten ouders worden gefaciliteerd om hun rol als opvoeders en verzorgers te kunnen blijven vervullen.
5. De gemeenten voeren jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclasseringsmaatregelen uit (Rijksoverheid, 2013).

Het is bij de wet geregeld dat ouders verantwoordelijk zijn voor de gezondheid en het veilig opgroeien van hun kinderen tenzij dit een onverantwoord risico oplevert voor het kind. Dit vraagt om een vraaggerichte aanpak vanuit de hulpverleners waarin wordt uitgegaan van de eigen kracht van zowel het kind als de ouders. Dit betekent dat er gepraat zal moeten worden met de ouders en niet over de ouders (Rijksoverheid, 2013). Om de professionaliteit in de jeugdzorg te verbeteren is op de landelijk niveau, in samenwerking met de sociaal agogische opleidingen en het werkveld, het uitstroomprofiel jeugdzorgwerker ontwikkeld. Doel hiervan is dat de opleidingen beter aansluiten op de beroepspraktijk van de jeugdzorgwerker. Het maakt deel uit van een breder onderdeel met als doel professionalisering. De jeugdzorgwerkers moeten zich ook registreren en er is een tuchtrecht. Het uitstroomprofiel vormt een voorwaarde voor de registratie (Snel, Koeter & Jansen, 2010).

De gemeente Rotterdam heeft de hiervoor beschreven wijzigingen in het jeugdstelsel gezien als een kans om een eenvoudiger jeugdstelsel te ontwikkelen. Sinds 1 januari 2015 wordt er in de gemeente Rotterdam dan ook gewerkt volgens het NRJ. Doelstellingen van dit stelsel zijn dat meer jeugdigen opgroeien op tot zelfredzame burgers, meer opvoeders zelfredzaam zijn, jeugdhulpverlening passend is, sneller is en dat de kosten hiervoor aanvaardbaar zijn (Gemeente Rotterdam, Voor de jeugd: Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel, 2013).

Vanwege de vele veranderingen in het begin van 2015 heeft de opdrachtgever, mevrouw D. Wychgel, programmamanager op de afdeling maatschappelijke ontwikkeling van de gemeente Rotterdam de student gevraagd onderzoek te doen naar eigen kracht binnen de basismethodieken van de jeugdhulpaanbieders in Rotterdam.

1.1 Context

In het nieuwe jeugdstelsel is de gemeente Rotterdam zowel opdrachtgever als regisseur. Twee organisaties kregen de opdracht om een grote rol te spelen in het NRJ. Zo heeft het Centrum voor Jeugd en Gezin (hierna: CJG) de opdracht gekregen om wijkteams jeugd en een diagnose team te organiseren en coördineren en fungeren zij als ingang voor de lichte vormen van jeugdhulpverlening zoals opvoedingsondersteuning (Gemeente Rotterdam, Voor de jeugd: Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel, 2013). De programma manager van de gemeente Rotterdam geeft aan dat de wijkteams jeugd sinds mei 2014 onder de verantwoordelijkheid van gemeente Rotterdam vallen vanwege de samenvoeging met het wijkteam volwassenen. Daarnaast is er de gecertificeerde instelling, Jeugdbescherming Rotterdam-Rijnmond (hierna: JBRR), die verantwoordelijk is voor jeugdbescherming en jeugdreclassering. Er is één meldpunt voor zowel huiselijk geweld als kindermishandeling, Veilig thuis (Gemeente Rotterdam, Voor de jeugd: Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel, 2013).

Integrale wijkteams

De gemeente Rotterdam is van mening dat zij de problematiek onder jeugdigen het beste kunnen aanpakken op wijkniveau om beter in te kunnen spelen op de diversiteit in de stad. Jeugdhulp werkt daarnaast naar de mening van de gemeente Rotterdam het best wanneer er wordt gekeken naar het gezin als systeem. Ouders staan niet alleen voor problemen in de opvoeding, vaak is er ook (in)formeel netwerk die hen hierbij kan ondersteunen. Het kan zo zijn dat iemand in het netwerk van het kind vermoedt dat er sprake is van problemen thuis. In elke wijk is er een team van verschillende deskundigen op het gebied van jeugdhulp aanwezig waar de zorgen gemeld kunnen worden (Gemeente Rotterdam, Voor de jeugd: Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel, 2013). Zij vormen samen met een team deskundigen op het gebied van volwassen hulp het integrale wijkteam (Neervoort, z.d.). Rotterdam heeft 42 van deze teams. De jeugdhulp professionals zijn erop gericht om snel actie te ondernemen en om de eigen kracht in het gezin te activeren. Ze geven advies aan de melder zodat deze het probleem zelf aan kan pakken, ze bieden het gezin lichte hulpverlening of ze doen beroep op het diagnose team indien er een diagnose nodig is om de juiste hulp in te kunnen zetten. Wanneer er sprake is van meerdere hulpverleners in het gezin wordt er aan casusregisseur aangewezen in het wijkteam (Gemeente Rotterdam, Voor de jeugd: Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel, 2013). Om de kwaliteit van de wijkteams te waarborgen zijn alle wijkteamprofessionals jeugd geregistreerde jeugdzorgwerkers (Gemeente Rotterdam, Professionalisering in de jeugdzorg, 2014).

Indien er sprake is van een vermoeden van kindermishandeling wordt er een melding gedaan bij Veilig thuis. Zij kunnen de situatie nader onderzoeken en vervolgens als het nodig blijkt, een melding doen bij het Jeugdbeschermingsplein. Indien de ontwikkeling en veiligheid van het kind worden bedreigd doet het wijkteam een melding bij het Jeugdbeschermingsplein (Gemeente Rotterdam, Voor de jeugd: Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel, 2013).

Jeugdbeschermingsplein

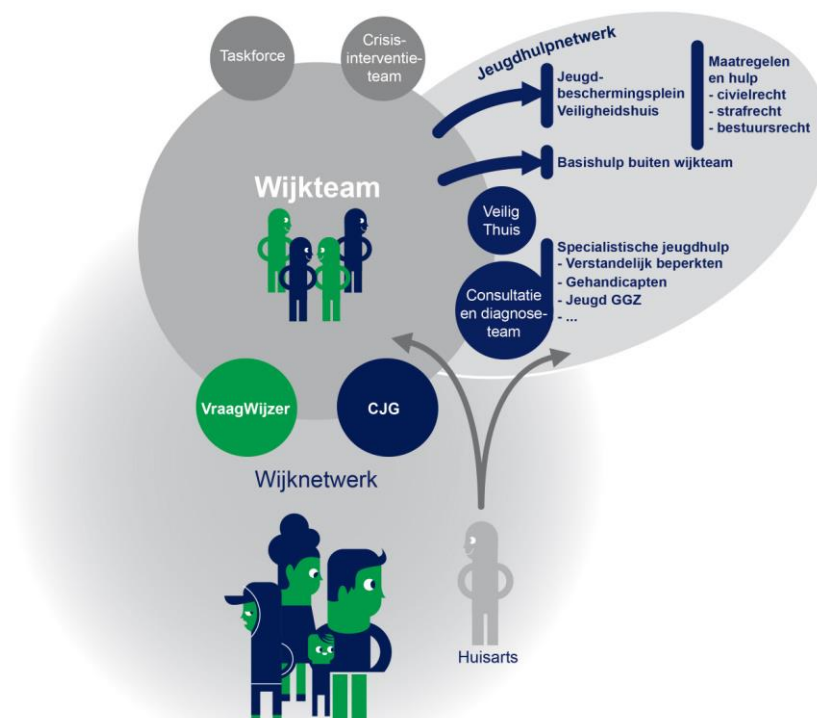
In september 2012 is de pilot van het Jeugdbeschermingsplein gestart. Dit is een werkwijze voor gezinnen waar ernstige zorgen bestaan over de veiligheid en ontwikkeling van de kinderen en waarbij vrijwillige hulpverlening niet de gewenste resultaten oplevert (Gemeente Rotterdam, Voor de jeugd: Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel, 2013). Er zijn drie aanpakken mogelijk bij bespreking aan de jeugdbeschermingstafel. Het gezin blijft in het vrijwillig kader of er wordt een drang- of dwangaanpak toegepast. De drangaanpak houdt in dat gezinnen de noodzakelijke hulp ontvangen met bepaalde voorwaarden en mits zij meerwerken. Wanneer niet aan de voorwaarden wordt voldaan of wanneer de veiligheid en de ontwikkeling van het kind ernstig worden bedreigd, wordt er overgegaan tot de

dwangaanpak. De dwangaanpak houdt in dat de Raad voor Kinderbescherming binnen vijf werkdagen een onderzoek start. Er is pas een dwang kader wanneer de rechter een kindbeschermingsmaatregel uitspreekt. Wanneer er wordt gekozen voor een drang- of dwangaanpak gaat de regie vanaf het wijkteam over naar een jeugdbeschermer. In beide gevallen wordt er binnen vijf werkdagen een hulptraject gestart. De casusregisseur stelt een jeugdbeschermingsteam samen, afgestemd op de problematiek van het gezin. Het team bestaat uit de casusregisseur, de wijkteamprofessional, het netwerk en het gezin. (Gemeente Rotterdam, Toekomstvisie Jeugdbeschermingsplein, z.d.).

Uit het evaluerend onderzoek dat eind 2014 is uitgevoerd door BoerCroon blijkt dat de hulp onder andere sneller is, beter is afgestemd, er is een betere samenwerking tussen de betrokkenen en de ontwikkeling en veiligheid van kinderen zou beter worden gewaarborgd. Er zijn ook een aantal aandachtspunten naar voren gekomen die voornamelijk betrekking hebben op het proces (Visser, Evaluatierapport Jeugdbeschermingspleinen Rotterdam-Zuid en Nieuw Waterweg Noord, 2014).

Veiligheidshuis

In het veiligheidshuis wegen een aantal samenwerkende organisaties af welke (strafrechtelijke)maatregelen nodig zijn wanneer er sprake is van criminaliteit of geweld om recidive en/of verdere problemen te voorkomen. Hierbij zijn onder anderen politie, (jeugd)reclassering en de gemeente betrokken (Gemeente Rotterdam, Voor de jeugd: Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel, 2013).

Afbeelding 1: visuele weergave van het NRJ (maart 2015)

2. De onderzoeksbehoefte in de praktijk

Bij het lezen van het NRJ komt naar voren dat men in Rotterdam wil streven naar meer zelfredzame burgers en ouders. Hier wordt eveneens naar gestreefd met de ingang van de nieuwe Wet op de Jeugdzorg. Om dit te bereiken moet onder andere de jeugdhulpverlening erop gericht zijn om de eigen kracht van gezinnen te activeren. Door gebruik te maken van deze sterke kanten en het netwerk kunnen problemen in de opvoeding vaak worden opgelost. Echter weet niet elk gezin hoe ze hun eigen kracht kunnen inzetten. Ze hebben in die situatie ondersteuning nodig om te ontdekken hoe ze de eigen kracht kunnen gebruiken

of versterken. Het gevolg van het activeren van de eigen kracht is dat het gezin, of de leden daarvan weer het gevoel hebben dat zij hun problemen aan kunnen. Het versterkt het gevoel van eigenwaarde en competentie. Het sociale netwerk is hierin belangrijk omdat zij kunnen fungeren als informele bron van steun. Ze kunnen (een deel van) de oplossing zijn (Mes, 2012). Dat komt doordat zij een beschermende factor zijn wanneer er sprake is van risicofactoren. Dit kan ervoor zorgen dat relatief kleine opvoedingsproblemen in het gezin niet uit de hand lopen (Bartelink, 2012).

2.1 De onderzoeksbehoefte

Er is een onderzoeksbehoefte omdat er wijzigingen zijn gekomen in de Jeugdwet. Per 1 januari 2015 zijn deze wijzigingen in gegaan en daarmee ook het NRJ. Omdat het een geheel nieuwe werkwijze is, in een dynamische en complexe omgeving vraagt dit continue om aanpassing en verbetering. De gemeente heeft een nieuwe rol gekregen in het Nederlandse Jeugdstelsel. Hierdoor zijn zij verantwoordelijk geworden voor de gehele jeugdhulpverlening en zijn zij tevens opdrachtgever van de jeugdhulpaanbieders en gecertificeerde instelling.

Er is een onderzoeksbehoefte vanuit de gemeente Rotterdam om te bekijken volgens welke basismethodieken de jeugdhulpaanbieders werken en hoe de eigen kracht daarin is verwerkt. Dit is belangrijk omdat de gemeente Rotterdam met het NRJ onder andere het doel heeft om voor meer zelfredzaamheid te zorgen van burgers en ouders in de stad. Jeugdhulpverlening is een middel om dit te bereiken. Tevens is het daarbij van belang om te bekijken wat overeenkomsten en verschillen zijn in deze methodieken. Ook ontstaat er een ander vraagstuk. Wat voor effect heeft het op een gezin wanneer er meerdere hulpverleners werkzaam zijn die vanuit verschillende basismethodieken specialistische hulp bieden, is dit een voordeel of een last voor het gezin. De onderzoeksbehoefte doet zich voornamelijk voor op het moment dat er sprake is van een multiprobleemgezin. Dit gezin zal, kijkend naar afbeelding 1, bij de zwaardere/gespecialiseerde jeugdhulp terecht komen via het Jeugdbeschermingsplein. De meldingen bij het Jeugdbeschermingsplein zullen veelal worden gedaan door het wijkteam.

Afbeelding 2: relevante bevolkingscijfers (Gemeente Rotterdam, 2013)

Belanghebbenden in dit onderzoek zijn de gemeente Rotterdam, gezinnen in Rotterdam die te maken krijgen met jeugdhulpverlening en de jeugdhulpaanbieders. Ook de Hogeschool Rotterdam en de student die het onderzoek uitvoert zijn belanghebbenden. Het is in het belang van gemeente Rotterdam dat jeugdhulp effectief wordt verleend omdat het de omstandigheden van jongeren in probleemgezinnen moet verbeteren, waardoor bovendien kosten bespaard. Het belang van de gezinnen is dat zij goed worden geholpen in het aanpakken van de problemen en niet jaren lang bezig zijn. Tot slot is het belang van de jeugdhulpaanbieders omdat de gemeente Rotterdam de jeugdhulp zelf jaarlijks gaat inkopen naar behoefte.

Voor de Hogeschool Rotterdam is het van belang dat er een goed onderzoek wordt uitgevoerd omdat dit effect kan hebben op het imago van de school. Voor de uitvoerder van het onderzoek, de student, is het van belang om een goed onderzoek uit te voeren zodat zij een positieve bijdrage kan leveren aan de kwaliteitsverbetering van de jeugdhulpverlening in Rotterdam en voor het behalen van het diploma waarmee de student kan toetreden tot het werkveld. De student is tevens betrokken bij het landelijk uitstroombrofiel jeugdzorgwerker, dat beschreven is op pagina zes van dit document. Dit houdt in dat de student zich

specialiseert in de jeugdzorgsector en direct na de studie pedagogiek in aanmerking komt voor een beroepsregistratie.

Het is in het belang van de opdrachtgever, D. Wychgel programma manager bij de gemeente Rotterdam, dat het onderzoek goed wordt uitgevoerd omdat zij als opdrachtgever als eerste belang heeft bij de resultaten van het onderzoek zodat deze gebruikt kunnen worden voor de verdere ontwikkeling van het NRJ.

2.2 Het onderzoeksdoel

Het doel van het onderzoek is om te bezien op welke manier er aandacht is voor het activeren van de eigen kracht in de basismethodieken van de jeugdhulpaanbieders in Rotterdam zodat de gemeente meer inzicht krijgt in de manier waarop er wordt gewerkt. Dit kan effect hebben op het inkopen van jeugdhulp door de gemeente Rotterdam. Daarnaast is het doel om te bezien of het voor multiprobleemgezinnen wenselijk is om een meer uniforme basismethodiek te hanteren of dat dit geen effect heeft op de hulpverlening.

2.3 De onderzoeksvraag

Welke verschillen en overeenkomsten bestaan er in de basismethodieken van Stek Jeugdhulp, TriviumLindenhorf, Horizon, FlexusJeugdplein en Timon met betrekking tot het activeren van eigen kracht in gezinnen en wat zijn de gevolgen hiervan op een multiprobleemgezin?

1. Volgens welke basismethodieken werken Stek Jeugdhulp, TriviumLindenhorf, Horizon, FlexusJeugdplein en Timon?
2. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de door Stek Jeugdhulp, TriviumLindenhorf, Horizon, FlexusJeugdplein en Timon gebruikte basismethodieken met betrekking tot eigen kracht?
3. Wat is effectief en efficiënt als het gaat om het activeren van eigen kracht bij multiprobleemgezinnen?
4. Wat voor gevolgen heeft het voor multiprobleemgezinnen wanneer zij hulpverlening ontvangen vanuit verschillende jeugdhulpaanbieders en welke rol speelt de casusregie van JBRR hierin?

Eigen kracht wordt hierbij gedefinieerd als het beschikken over sterke kanten van gezinnen (en elk lid daarvan) en het beschikken over een netwerk (Mes, 2012). Het sociale netwerk bestaat uit alle mensen waarmee het gezin, of leden daarvan, een langdurige relatie onderhouden en waarmee ze zich verbonden voelen. Zij kunnen emotionele steun en praktische ondersteuning bieden (Bartelink, 2012). Als een gezin beschikt over eigen kracht hebben ze het gevoel dat ze goed in staat zijn de eigen problemen op te lossen (Mes, 2012).

Een basismethodiek wordt gedefinieerd als een werkwijze gericht op de cliënt maar niet op specifieke problematiek. Hieruit blijkt een bepaalde basishouding van de professional (Boendermaker, 2012).

Een multiprobleemgezin wordt gedefinieerd als een gezin met minimaal één ouder en één kind die langdurig te maken hebben met psychosociale en sociaal-economische problemen. De problemen beïnvloeden en versterken elkaar. Hulpverleners beschouwen het gezin als onwillig voor hulpverlening (Van der Steege & Zoon, 2014).

Met effectief wordt bedoeld dat het uitwerkt zoals bedoeld. Met efficiënt wordt bedoeld met zo min mogelijk inspanning, zoveel mogelijk resultaat.

Er is gekozen om in dit onderzoek Stek Jeugdhulp, TriviumLindenhorf, Horizon, FlexusJeugdplein en Timon te betrekken omdat dit een aantal van de grootste jeugdhulpaanbieders zijn in de gemeente Rotterdam. Samen zijn zij verantwoordelijk voor bijna 90% van de specialistische jeugdhulp in Rotterdam. Gezien de duur en de omvang van

dit onderzoek is het niet haalbaar om alle jeugdhulp aanbieders in de gemeente Rotterdam te betrekken.

2.4 Bekende werkwijzen met betrekking tot het activeren bij eigen kracht

Er zijn verschillende methoden die de eigen kracht van een gezin activeren. Er is gekozen om de Eigen Kracht-conferentie, Signs of Safety en motiverende gespreksvoering nader te beschrijven omdat deze werkwijzen evidence based zijn en omdat ze gericht zijn op situaties waarin al (ernstige) problemen zijn (NJI, Wat werkt, z.d.). Bovendien zijn ze gekozen omdat ze zich niet richten op specifieke problematiek, zodoende zouden ze kunnen worden verwerkt in een basismethodiek van een instelling. Deze informatie van het NJI is inmiddels verplaatst of verwijderd sinds het is verkregen in oktober 2014.

Eigen Kracht-conferentie of Familie Netwerk Beraad

Het principe van de Eigen Kracht-conferentie is dat families de kans krijgen om zelf de problemen op te lossen voordat de overheid ingrijpt. Bij een Eigen Kracht-conferentie worden mensen uit de directe kring van het kind of de kinderen uitgenodigd om samen tot een oplossing te komen voor het probleem. Het is daarmee dus een besluitvormingsmodel en geen hulpverleningsmodel. De Eigen Kracht-conferentie kent twee fasen. In de eerste fase kunnen professionals hun kennis inbrengen en kunnen zij kenbaar maken wanneer zij de situatie veilig achten. In de tweede fase maken de mensen uit de directe kring van het kind of de kinderen, zonder bemoeienis van professionals en dergelijke, een plan. Wanneer dit een acceptabel plan is dient dit als leidraad voor de toekomst. Het is hierbij van belang dat een onafhankelijk persoon de conferentie leidt zodat het besluit niet veranderd wordt wanneer de uitkomst niet strookt met het belang van de professionals (Pagée, 2012).

In 2000 ontstonden de eerste Eigen Kracht-conferenties in Nederland. De stichting Op Kleine Schaal liep er tegenaan dat er toen in het stelsel niet werd uit gegaan van eigen kracht. Familiebanden werden juist gewantrouwd omdat de samenleving hiervoor te individualistisch werd gevonden. Het gevolg hiervan was dat het netwerk niet werd uitgebreid en dat de regie werd overgenomen door de professional.

Al snel kwam uit ervaring en onderzoek naar voren dat de Eigen Kracht-conferentie een effectief middel is, ook op lange termijn. Bovendien zijn de resultaten minstens zo goed als de reguliere jeugdbescherming (Pagée, 2012).

In Australië is van 2005 tot en met 2010 onderzoek gedaan naar de beleving van ouders van de Eigen Kracht-conferentie, ofwel Family Group Meetings (FGM). Er is gekozen om drie thema's te onderzoeken; voelden de ouders zich gerespecteerd, hadden ze het idee dat er naar hen werd geluisterd en voelden ze zich gesteund. Bijna alle ouders voelden zich gerespecteerd. Iets minder ouders voelden zich gehoord en hadden het idee dat hun mening deel uitmaakte van de gemaakte beslissing(en). Wanneer ouders iemand bij zich hadden om hen te ondersteunen, verbeterde dit de beleving van de FGM. Niet bij alle FGM's waren familie leden aanwezig. Het is niet bekend wat daar de reden van was. Ouders ervoeren de aanwezigheid verschillend. Ook is er niets te zeggen over de verschillen in de werking van de FGM wanneer de familie al dan niet aanwezig is. Bij dit onderzoek moet worden opgemerkt dat er een kleine onderzoeksgroep was van tien ouders. Dit komt omdat het een moeilijk te bereiken doelgroep betreft, ook vanwege privacy redenen. Er is daardoor twijfel of de resultaten representatief zijn. Sterk aan het onderzoek is dat er semi open interviews zijn afgenomen waardoor ouders hun mening realistisch weer konden geven. Bovendien zat er weinig tijd tussen de FGM en het interview waardoor de beleving nog vers in het geheugen lag (Darlington, Healy, Yellowlees & Bosly, 2011).

Signs of Safety

Signs of Safety is een oplossingsgerichte benadering die een denk- en werkwijze biedt voor jeugdhulpverlening waarbij het mogelijk is om te letten op mogelijk gevaar en letsel, maar daarnaast biedt het mogelijkheden voor de hulpverlener om open te staan voor het gezin en

om respect te hebben voor het gezin. De hulpverlener kan de leden van het gezin zien als partners in het scheppen van een veilige omgeving voor het kind. Het uitgangspunt hierbij is dat er een samenwerkingsrelatie moet worden opgebouwd met het gezin. De houding van de hulpverlener is hierin van groot belang. De hulpverlener moet bereid zijn de samenwerking aan te gaan. Bij het opbouwen van een relatie moet worden uitgegaan van twaalf punten (Turnell & Edwards, 2009):

1. De cliënt is iemand die het waard is om mee samen te werken.
2. Werk met de persoon, niet met zijn daden.
3. Samenwerking is ook mogelijk wanneer er sprake is van drang.
4. Erken dat er signalen van veiligheid zijn in het gezin.
5. Veiligheid staat altijd centraal.
6. Onderzoek wat de cliënt wil.
7. Zoek naar gedetailleerde en concrete informatie.
8. Concentreer je op kleine veranderingen.
9. Oordeel niet tot je zoveel mogelijk informatie hebt.
10. Geef keuzemogelijkheden.
11. Het gesprek is een interventie en biedt dus mogelijkheden tot verandering.
12. Deze uitgangspunten vormen doelen om naartoe te werken. Geen hulpverlener doet alles goed (Turnell & Edwards, 2009).

Daarnaast zijn er zes praktischelementen die handvatten bieden aan de hulpverlener om de positieve kanten van het gezin te belichten. Dit maakt een risicotaxatie realistischer. Deze elementen zijn:

1. Luister naar het verhaal van ieder gezinslid.
2. Zoek naar momenten waarop het probleem niet bestaat. Dit geeft hoop.
3. Ga na wat sterke punten zijn en benoem/belicht deze.
4. Concentreer je op de doelen van het gezin. Wanneer zij geen realistische doelen op kunnen stellen brengt dit de veiligheid van het kind in gevaar.
5. Meet de mate van veiligheid en vooruitgang constant.
6. Ga na wat de bereidheid is en het vermogen om gemaakte plannen uit te voeren (Turnell & Edwards, 2009).

Motiverende gespreksvoering

Motiverende gespreksvoering is een evidence based communicatiestijl. Motiverende gespreksvoering volgt de humanistische denkwijze. Deze gaat er vanuit dat er in ieder mens een innerlijke drang is tot groei en positieve zelfontwikkeling. Het is een cliëntgerichte en doelgerichte manier van werken. Hiermee wordt getracht de eigen motivatie van cliënten te vergroten door het verkennen van de ambivalentie ten aanzien van verandering. Motivatie is een combinatie van willen, kunnen en gereedheid (Van der Veen & Goijarts, 2012).

De grondslagen voor deze werkwijze ligt in de zelfdeterminatietheorie. Ieder mens heeft behoefte aan autonomie, competentie en verbondenheid. De behoefte aan autonomie houdt in dat men de behoefte heeft om zelf regie te hebben over zijn of haar leven en ontwikkeling. De behoefte aan competentie houdt in dat men zich competent wil voelen om autonomie vorm te geven (Van der Veen & Goijarts, 2012). Wanneer je als hulpverlener deze autonomie ondersteunt, tracht je eigen de eigen kracht te versterken. De behoefte aan verbondenheid houdt in dat men behoefte heeft aan een hechte en intieme relatie met andere mensen. Hierbij het om de kwaliteit van de relatie (Van der Veen & Goijarts, 2012).

Een tweede grondslag is de sociaal-cognitieve theorie. Een onderdeel hiervan is self-efficacy. Dit houdt in dat je gedrag wordt bepaald door wat je denkt en gelooft. Door kleine succeservaringen vergroot je de succesverwachting van je cliënt (Van der Veen & Goijarts, 2012).

Een derde grondslag is de reactantiethorie. Dit houdt in dat er weerstand ontstaat bij de cliënt wanneer deze zich bedreigt voelt in zijn autonomie. De cliënt negeert het advies of doet het tegenovergestelde. Dit is een normale en menselijke reactie wanneer iemand zich beperkt voelt in zijn vrijheid (Van der Veen & Goijarts, 2012).

Een vierde grondslag is de theorie van de cognitieve dissonantie. Wanneer het gedrag geen logisch gevolg is van de gedachten en gevoelens van de persoon ontstaat er een onaangename ervaring. Dit vormt voor mensen een aanleiding tot verandering (Van der Veen & Goijarts, 2012).

Tot slot is er de grondslag van de zelfperceptiethorie. Uitgangspunt hierbij is dat men een ambivalente houding heeft tegenover allerlei zaken. Mensen observeren hun eigen gedrag en leiden daar hun houding vanaf (Van der Veen & Goijarts, 2012).

Uit bovenstaande theorieën komen de uitgangspunten van motiverende gespreksvoering voort:

1. Samenwerken met de cliënt.
2. Uitlokken van motivatie en competentie.
3. Autonomie bevestigen.
4. Handelen vanuit het belang van de ander (Van der Veen & Goijarts, 2012).

2.5 Effectiviteit van jeugdhulp

De effectiviteit van jeugdhulp is afhankelijk van zowel specifieke als algemene werkzame factoren. De specifieke factoren bestaan uit de factoren die een bepaalde methode effectief maken. De algemeen werkzame factoren zijn van invloed op de effectiviteit van een methode ongeacht de soort behandeling en de doelgroep. Dit zijn de mate van aansluiting bij de motivatie van de cliënt en de hulpvraag, de structuur, het uitvoeren zoals het is bedoeld, mate van professionaliteit van de hulpverlener, de werkomstandigheden van de hulpverlener (te denken aan ondersteuning en werkdruk), regelmatig na gaan hoe effectief de methode is en de alliantie (relatie tussen cliënt en de hulpverlener) (Van Yperen & Van der Steege, 2010). Veel algemeen werkzame factoren zijn dus afhankelijk van de professional die de methode uitvoert.

Uit onderzoek van Hopman (2011) komt naar voren dat een oorzaak van verlies van effectiviteit is dat er een verschil kan zijn in de achterliggende waarden. Triple P bijvoorbeeld beschrijft goed ouderschap als zelfstandig kunnen handelen als ouder en je competent voelen als ouder. Door deze overtuiging is Triple P een individualistische methode. Dit heeft als gevolg dat de methode minder effectief is bij bevolkingsgroepen die meer collectivistisch zijn ingesteld. Bovendien hebben ze duidelijk voor ogen tot wat een kind zich zou moeten ontwikkelen, als een verantwoordelijke, onafhankelijke en aangepaste volwassene. Dit geeft weinig ruimte voor de ideeën van ouders hierover (Hopman, 2011). Dat betekent dus dat methodieken of methoden gericht op eigen kracht, en daarmee het benutten van het netwerk, mogelijk aan effectiviteit verliezen wanneer het gezin meer individualistisch is ingesteld.

Volgens Tjin A Dje & Zwaan (2012) is het niet meer zo dat gezinnen individualistisch of collectivistisch zijn. Bijna alle families hebben tegenwoordig kenmerken van zowel een collectief als een individueel systeem. Families zijn gericht op voortbestaan en bezitten de kracht om zelf problemen te lossen. Zodoende is alles erop gericht om nieuwe personen te verwelkomen in de familie (bijv. een nieuwe partner) met oog op het voortbestaan. Ook als er zich problemen voordoen zal het systeem vanuit deze optiek proberen de problemen op te lossen. Dit mechanisme is zowel terug te zien in migranten gezinnen als in Nederlandse gezinnen. Elk gezin heeft wel een netwerk waar ze gebruik van kunnen maken. In migranten gezinnen is dit mechanisme niet meer zo vanzelfsprekend door de migratiegeschiedenis. Als professional is het je taak om weer opnieuw leven te blazen in dit zelf oplossend vermogen zodat het gezin weer gaat beschikken over eigen kracht. Dit kun je doen door gebruik te

maken van beschermjassen. Dit kan een veilig omhulsel zijn dat je als hulpverlener biedt of door met de cliënt te zoeken naar mogelijke veilige omhulsels. Dit kan zijn door het ophalen van vertrouwde gevoelens of het gebruik maken van familie en het netwerk (Tjin A Djie & Zwaan, 2012).

3. Onderzoeksaanpak

Dit onderzoek betreft een beschrijvend onderzoek omdat het tot nieuwe inzichten moet leiden. Het is ook een participierend onderzoek vanwege de manier van dataverzameling. De onderzoeksaanpak is enigszins anders opgebouwd dan gebruikelijk. Vanwege de ontstane situatie bij de onderzoeksorganisatie, de gemeente Rotterdam, is daar een bewuste keuze voor gemaakt. In het oorspronkelijke onderzoeksplan waren er voor de beantwoording van de onderzoeksvraag interviews met jeugdbeschermers nodig van JBRR. Toen de uitvoerende fase van het onderzoek startte bleek echter dat JBRR, ondanks eerdere toezegging, niet meer mee kon werken aan het onderzoek vanwege onderbezetting en andere lopende onderzoeken. In de praktijk is dus gebleken dat de organisatie een andere rol van de onderzoeker vraagt omdat het onderzoek niet intern plaatsvindt. Het onderzoek is

aangepast aan de mogelijkheden van de onderzoeksinstelling. Dit is voornamelijk terug te zien in de dataverzamelingstechnieken. Er zijn bijvoorbeeld geen gezinnen betrokken in dit onderzoek omdat zij en de jeugdprofessionals minder toegankelijk waren voor de onderzoeker. Er deed zich wel een mogelijkheid voor om de jeugdprofessionals te bereiken door gebruik te maken van workshops van het Jeugdbeschermingsplein. Dit bleek een waardevolle toevoeging aan het onderzoek.

Het doen van aanpassingen heeft tijdens de voorbereidende fase effect gehad op de tijdsplanning (bijlage 3). Gedurende de uitvoering van het onderzoek hebben ook een aantal aanpassingen plaatsgevonden die in dit hoofdstuk worden beschreven. Op de betekenis van deze aanpassingen wordt ingegaan in de discussie.

3.1 Onderzoeksactiviteiten

In onderstaand schema wordt weergegeven welke dataverzamelingstechnieken per deelvraag zijn gebruikt om te komen tot de beantwoording van de hoofdvraag. Daarna volgt een verantwoording van de gekozen technieken en een verantwoording van de gedane aanpassingen met betrekking tot de in het onderzoeksplan beoogde dataverzamelingstechnieken.

Deelvraag	Dataverzamelingstechniek 1	Dataverzamelingstechniek 2
1. Volgens welke basismethodieken werken Stek Jeugdhulp, TriviumLinden Hof, Horizon, FlexusJeugdplein en Timon?	Analysen van de basismethodiek. Deze bleek niet altijd aanwezig daarom zijn ook recente jaarplannen en recente jaarverslagen geanalyseerd.	
2. Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen de door Stek Jeugdhulp, TriviumLinden Hof, Horizon, FlexusJeugdplein en Timon gebruikte basismethodieken met betrekking tot eigen kracht?	Analysen van de basismethodiek. Deze bleek niet altijd aanwezig daarom zijn ook recente jaarplannen en recente jaarverslagen geanalyseerd.	
3. Wat is effectief en efficiënt als het gaat om het activeren van eigen kracht bij multiprobleemgezinnen?	<i>Beoogd maar niet bruikbaar gebleken:</i> Input vanuit de zestien workshops van het Jeugdbeschermingsplein voor de wijkteamprofessionals en jeugdbeschermers. Gemiddeld waren er bij elke workshop vijftig tot zestig professionals aanwezig. Ter vervanging van deze dataverzamelingstechniek is literatuur geraadpleegd.	<i>Beoogd maar niet haalbaar gebleken:</i> Nauwelijks gestructureerd eenmalig interview met beleidsmedewerkers van Stek Jeugdhulp, TriviumLinden Hof, Horizon, FlexusJeugdplein en Timon. Van elke instelling één medewerker.
4. Wat voor gevolgen heeft het voor multiprobleemgezinnen wanneer zij hulpverlening ontvangen vanuit verschillende aanbieders en	Input vanuit de zestien workshops van het Jeugdbeschermingsplein voor de wijkteamprofessionals en jeugdbeschermers. Gemiddeld waren er bij elke workshop	Beknopte enquête onder tien jeugdbeschermers.

welke rol speelt de casusregie van JBRR hierin?	vijftig tot zestig professionals aanwezig.	
---	--	--

De workshops van het Jeugdbeschermingsplein zijn gebruikt als input voor het onderzoek en zijn tevens gebruikt om contact te leggen met jeugdbeschermers. Er zijn acht workshopdagen geweest. Elke dag werd de workshop één maal in de ochtend en één maal in de middag gegeven. Het doel van de workshops was bewustwording van de wijkteams en jeugdbeschermers betreft de eigen rol en verantwoordelijkheden in Jeugdbeschermingsplein trajecten. Het hele programma is opgenomen in bijlage één van dit onderzoeksverslag.

Er is een verband tussen de workshops en de onderzoeksvraag omdat dit onderzoek zich richt op de geboden hulp van een aantal grote Rotterdamse jeugdhulpaanbieders aan multiprobleemgezinnen die het Jeugdbeschermingsplein traject volgen. De mate waarin dit traject verloopt zoals beschreven in het NRJ heeft gevolgen op het gezin en de hulpverlening aan dit gezin. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de afstemming tussen verschillende hulpverleners.

Tijdens de workshops is bijgehouden welke vragen werden gesteld, welke opmerkingen werden gemaakt en welke bevindingen er naar voren kwamen. Deze aantekeningen zijn uitgewerkt en geanalyseerd door middel van labeling (bijlagen 4, 5 en 6).

De afname van de beknopte enquête is niet opgenomen omdat er geen aparte ruimte was waar dit plaats kon vinden. Zodoende zal een geluidsopname niet of slecht verstaanbaar zijn geweest. Bovendien waren de jeugdbeschermers niet op de hoogte van de interviews en moesten zij door de onderzoeker worden opgezocht aan het einde van de workshops. Daardoor was een voorbereiding met betrekking tot geluidsopname apparatuur niet mogelijk. Er is een weergave gemaakt van de uitkomsten van de beknopte enquêtes (bijlage 7). Deze zijn vervolgens geanalyseerd door middel van labeling. Er is gekozen om een korte vragenlijst af te nemen vanwege de situatie waarin het plaats moest vinden. Er is gekozen voor mondelinge afname zodat er ruimte was voor doorvragen en omdat het gaat om persoonlijke ervaringen. Uiteindelijk zijn er tien jeugdbeschermers bevroegd. Sommige van hen zijn één op één bevroegd, anderen in een duo of trio. Eén jeugdbeschermers is telefonisch bevroegd.

Er hebben geen interviews plaatsgevonden met beleidsmedewerkers ter beantwoording van deelvraag drie omdat het in de praktijk zeer moeilijk is gebleken om in contact te komen met de instellingen en om te ontdekken of er een basismethodiek was en wat deze inhield. Er is zowel telefonisch als al per e-mail getracht contact op te nemen maar dit heeft veel tijd in beslag genomen. Hierdoor is het niet haalbaar gebleken om interviews af te nemen. Daarnaast waren de data verkregen uit de workshops niet bruikbaar voor de beantwoording van deze deelvraag. Dit komt doordat de deelvraag geen relatie had met de inhoud van de workshop waardoor data afhankelijk waren van het toeval. In plaats van de interviews en data van de workshops is daarom literatuur geraadpleegd.

3.2 Validiteit en kwaliteit

De opgestelde beknopte enquête is alvorens hij in gebruik is genomen besproken met de opdrachtgever om de validiteit te waarborgen. Na de eerste twee interviews zijn de gebruikte vragen kritisch bekeken en aangepast waar nodig. De uitwerking van de resultaten van de workshops zijn voorgelegd aan de workshopgevers ter controle van de betrouwbaarheid. Tevens zijn alle resultaten en conclusies voorgelegd aan een van de beleidsmedewerkers van de afdeling jeugd van de gemeente Rotterdam, die zich bezig houdt met eigen kracht. Helaas had zij geen tijd om dit door te nemen. De resultaten die betrekking hebben op de onderzochte jeugdhulpaanbieders zijn ter controle aan hen voorgelegd.

Bij het vaststellen van de dataverzamelingstechnieken is zoveel mogelijk getracht gebruikt te maken van meerdere onderzoekstechnieken. Dit is niet mogelijk gebleken bij elke deelvraag vanwege het tijdsbestek waarin het onderzoek plaats heeft moeten vinden.

4. Resultaten

De resultaten die zijn voortgekomen uit de verschillende dataverzamelingstechnieken worden in dit hoofdstuk uiteengezet. In paragraaf één wordt beschreven welke verschillen en overeenkomsten er bestaan met betrekking tot het activeren van eigen kracht, tussen de basismethodieken van de onderzochte instelling. Om de verschillen en overeenkomsten in kaart te brengen is gebruik gemaakt van verschillende beleidsmatige stukken.

In paragraaf twee wordt beschreven wat op basis van literatuur werkt om de eigen kracht van multiprobleemgezinnen te activeren. Vervolgens wordt in paragraaf drie ingegaan op de gevolgen die het heeft voor een gezin wanneer zij te maken krijgen met jeugdhulpverleners vanuit verschillende instellingen. Om dit na te gaan is gebruik gemaakt van de ervaringen van de jeugdbeschermers van JBRR in hun rol als casusregisseur. Tot slot zijn er tijdens de workshops van het Jeugdbeschermingsplein nog andere factoren naar voren gekomen die gevolgen hebben voor de effectiviteit en efficiëntie van de hulpverlening aan multiprobleemgezinnen. Deze worden beschreven in paragraaf vier.

4.1 Eigen kracht in de basismethodieken

FlexusJeugdplein

FlexusJeugdplein biedt specialistische jeugdhulp in de vorm van uitwijkhuizen, schoolmaatschappelijk werk, pleegzorg, jongeren opvang, vrouwenopvang en een aantal hulptrajecten (FlexusJeugdplein, 2014). Ze werken met het motto: FlexusJeugdplein versterkt. FlexusJeugdplein wil een bijdrage leveren aan de versterking van de pedagogische civil society. Bij de activering van de eigen kracht van gezinnen wordt rekening gehouden met de beperkingen van het gezin (FlexusJeugdplein, 2011). Het streven is wel om het gezin onderdeel te laten zijn van de oplossing. Er wordt vanuit gegaan dat hulpverlening van tijdelijke aard is (FlexusJeugdplein, 2014).

Na telefonisch contact te hebben gehad met de programmaleider van FlexusJeugdplein, blijkt de instelling niet te beschikken over een basismethodiek voor het specialistische aanbod. Er zijn alleen methoden per specialistisch hulpaanbod. De missie van FlexusJeugdplein luidt als volgt:

FlexusJeugdplein helpt ouders en kinderen adequaat te functioneren en te participeren in de samenleving door ze te ondersteunen waar dat nodig is en door ze te beschermen waar dat noodzakelijk is. FlexusJeugdplein activeert ouders en kinderen waar mogelijk en maakt ze vaardiger de taken waar ze voor staan uit te voeren door verbindingen te leggen met de eigen sociale omgeving, zodat de primaire leefverbanden adequaat kunnen functioneren (FlexusJeugdplein, 2011, p5).

Hierin komt eigen kracht naar voren door het vaardiger maken van ouders en door verbinding te leggen met de sociale omgeving. Ook in de visie komt eigen kracht naar voren. FlexusJeugdplein ziet opvoeden als een gebeurtenis in een sociale omgeving waar steeds meer mensen bij betrokken raken naar mate het kind ouder wordt. Ze streven ernaar dat het gezin weer op eigen kracht verder kan en zien de hulpverlening als van de tijdelijke duur. Uitgangspunt is dat ouders een actieve rol spelen bij het vinden van een oplossing (FlexusJeugdplein, 2014). Hierbij moet wel rekening worden gehouden met beperkingen. Wanneer een uithuisplaatsing nodig is wordt zoveel mogelijk gekeken naar netwerkplaatsingen. De interventies die worden ingezet zijn systeemgericht en oplossingsgericht (FlexusJeugdplein, 2011).

Om ervoor te zorgen dat de professionals van FlexusJeugdplein in staat zijn de eigen kracht van gezinnen te activeren moet er ook vertrouwen zijn in de eigen kracht van de professional (FlexusJeugdplein, 2011). Opvallend is dat er in het jaarplan van 2014 aanzienlijk meer

aandacht is voor eigen kracht binnen de organisatie dan in het jaarplan voor 2015. Dit is namelijk meer gericht op de veranderingen die per 1 januari 2015 zijn ingegaan.

TriviumLindenhof

TriviumLinden

hof biedt specialistische jeugdhulp aan ouders en kinderen. Het aanbod bestaat uit ambulante hulp, dagbehandeling en 24-uurszorg (TriviumLinden

hof, Introductie, z.d.). Kenmerkend voor deze organisatie is volgens de manager kwaliteit en innovatie van TriviumLinden

hof dat zij de eigen kracht activeren door onder andere de inzet van ervaringsdeskundigen. Daarnaast zal eind 2015 de online omgeving voor ouders in gebruik worden genomen zodat de stukken die over hen zijn geschreven hier terug kunnen vinden. Dit geeft hen meer regie over het hulpverleningsproces.

Op het gebied van eigen kracht werkt TriviumLinden

hof onder anderen met Familie Netwerk Beraad en Samen Veilig (Signs of Safety) (TriviumLinden

hof, 2013). Er wordt oplossingsgericht, competentiegericht en systeemgericht gewerkt. De manager kwaliteit en innovatie van TriviumLinden

hof, geeft aan dat de basismethodiek op deze benaderingen is gebaseerd. Eigen kracht zit verweven in deze benaderingen waardoor het tevens verweven zit in de werkwijze van de professionals. Eigen kracht wordt ook getoetst door middel van de Zelfredzaamheidsmatrix (ZRM) en de Empowermentschaal. Sinds kort zet TriviumLinden

hof ook ervaringsdeskundigen in als aanvulling op de professional en om de afronding te helpen begeleiden. Er wordt veel geïnvesteerd in de professionals door scholing en reflectie omdat het de visie van TriviumLinden

hof is om met de cliënt te praten in plaats van over de cliënt. De houding van de professional wordt daarin belangrijk gevonden en daar wordt op ingezet. De missie en visie van TriviumLinden

hof worden als volgt beschreven:

De hulp van TriviumLinden

hof is erop gericht dat alle kinderen, jongeren en de gezinnen waarvan ze deel uitmaken zo volwaardig mogelijk deel kunnen nemen aan het gewone leven in de eigen sociale omgeving. Volwaardig meedoen betekent dat mensen zich verbonden voelen met hun sociale omgeving, zich gewaardeerd en gerespecteerd weten (TriviumLinden

hof, Onze missie en visie op hulp, z.d., p1).

Hierin komt de eigen kracht naar voren doordat er verbinding wordt gezocht met de sociale omgeving en doordat ze mensen een gevoel van waarde willen geven. TriviumLinden

hof is van mening dat het zowel op sociaal als op economisch niveau belangrijk is dat een kind normaal opgroeit in de samenleving (TriviumLinden

hof, 2013).

In 2014 heeft er een pilot plaatsgevonden waarbij gezinnen beter regie kunnen houden op het hulpverleningstraject door gebruik te maken van een online omgeving waarin allerlei verslagen terug gevonden kunnen worden. Dit heeft positieve resultaten opgeleverd (Kotey, 2015). Eind 2015 zal de online omgeving in gebruik worden genomen voegt de manager kwaliteit en innovatie, hieraan toe. Er zal ook een ontwikkeling door worden gemaakt in het geboden aanbod. Een aantal behandelgroepen wordt omgebouwd tot gezinshuis. Hier zal meer worden samen gewerkt met het netwerk (TriviumLinden

hof, 2013).

Timon

Timon richt zich op jongeren tussen de twaalf en 23 jaar oud waarbij sprake is van een crisis, meervoudige problemen of tienermoederschap. Tevens zijn zij gespecialiseerd in zwerfjongeren. Kenmerkend voor Timon is dat zij veel gebruik maken van vrijwilligers in de wijk zodat jongeren een netwerk hebben waar zij op terug kunnen vallen in hun directe omgeving (Timon, 2013). De missie komt voort uit een christelijke geloofsovertuiging en wordt als volgt beschreven:

We ondersteunen jongeren bij problemen met opgroeien op weg naar zelfstandigheid en volwassenheid. En we bieden ouders hulp bij opvoedproblemen (Timon, z.d., p1).

Uit contact met de projectleider van Timon blijkt dat er wordt gewerkt met Wrap Around Care als basismethodiek. Dit is een metamethodiek ontworpen voor gezinnen met complexe

problematiek. Het benut het oplossend vermogen van het gezin en maakt daarbij gebruik van het netwerk. De methodiek komt uit het buitenland maar uit onderzoek in Nederland blijkt het ook hier succesvol (Schamhart, 2012). Naast de methodiek Wrap Around Care maakt Timon op het gebied van eigen kracht ook gebruik van Signs of Safety en Beschermjassen. Beschermjassen is een werkmodel gericht op cliënten met andere culturele achtergrond dan de Nederlandse (Tjin A Djie & Zwaan, 2012).

Timon werkt vraaggericht en activerend. De jongeren formuleren zoveel mogelijk zelf hun hulpvraag en dragen bij aan het hulpverleningsplan. De zorg is gericht op het versterken van de mogelijkheden van de cliënt. In het hulpverleningstraject wordt het netwerk zoveel mogelijk betrokken en wordt er gebruik gemaakt van mogelijkheden in de wijk. Timon heeft in de wijk vrijwilligers die jongeren helpen hun weg opnieuw te vinden in de wijk na het hulpverleningstraject. Zij maken ook gebruik van vrijwilligers in de wijk die worden ingezet als 'goede buur' of maatje. Timon richt zich daarmee sterk op de mogelijkheden die de pedagogische civil society biedt. De hulpverlening stopt pas wanneer de hulpverlening overbodig is geworden of wanneer het overgedragen kan worden aan het wijknetwerk of het wijkteam. Timon zoekt naar verschillende mogelijkheden om dit te financieren. Ook hierbij maken zij gebruik van de mogelijkheden van de wijk (Timon, 2013).

Horizon

Horizon biedt specialistische jeugdhulp aan kinderen van nul tot achttien jaar met gedragsproblemen. Ze bieden residentiële behandelingen, pleegzorg, dagbehandeling, jeugdzorg plus en specifieke ambulante zorg (Horizon, 2013). Op dit moment wordt er een basismethodiek geïmplementeerd die meer gericht is op eigen kracht. Ouder en kind worden gestimuleerd om meer regie te voeren over hun eigen doelen (Schaap & Meisel, 2015). De missie van Horizon luidt als volgt:

Horizon begeleidt en ondersteunt kinderen en jongeren bij positieve gedragsverandering. Horizon leert hen hoe ze de regie over hun eigen leven (terug) kunnen krijgen. Het doel is dat zij op eigen wijze en met verantwoordelijkheid deel kunnen nemen aan het maatschappelijke leven (Horizon, 2013, p7).

Horizon heeft lange tijd gebruik gemaakt van het methodiekmodel van Bruininks. Dit is gebaseerd op het specifiek opvoeden van Kok (Horizon, 2013). Deze methodiek gaat er vanuit dat er geen behandeling plaats kan vinden in een (leef)groep als er geen veilig en stabiel klimaat is (Bruininks & Harmsen, 2011).

Op dit moment wordt er gewerkt aan de invoering van een nieuwe basismethodiek: Master! Uitgangspunt blijft een positief groepsklimaat. Er komt ook een accent te liggen op eigen kracht. Het doel is dat cliënten nadat zij hulp hebben gekregen vanuit Horizon zij weer grip hebben op hun leven en dat ze hier zelfstandig vorm aan kunnen geven. Het is een werkwijze die systeemgericht, oplossingsgericht, handelingsgericht en cognitief-gedragstherapeutisch gericht is. Bovendien wordt er gebruik gemaakt van motiverende gespreksvoering en persoonlijk meesterschap. Op de werkvloer betekent de nieuwe methodiek dat er voor een deel hetzelfde gewerkt blijft worden maar er zijn ook een aantal veranderingen. Er wordt nog steeds een perspectiefplan en een trajectplan gemaakt. Ouders en kinderen krijgen ieder een eigen Box waar zij zelf doelen kunnen stellen. De doelen worden met regelmaat geëvalueerd met ouders, kind en mentor. De regie en verantwoordelijkheid worden gelegd bij het kind en diens ouders (Schaap & Meisel, 2015).

Stek Jeugdhulp

Stek Jeugdhulp biedt begeleiding en ondersteuning aan jeugdigen en hun ouders. Het aanbod bestaat uit ambulante hulp, residentiële behandeling, dagbehandeling, trainingen, op school en in de kinderopvang. Het motto van Stek Jeugdhulp is 'hulp die helpt' (Stek Jeugdhulp, 2015). Stek Jeugdhulp kenmerkt zich door de zelf ontwikkeling training de Rode Draden. Ze hanteren een gedetailleerde beschrijving van de benaderingswijzen die ze verwachten van de jeugdhulpverleners die er werken.

Stek Jeugdhulp traint al zijn hulpverleners volgens de Rode Draden. Tevens is een groot aantal medewerker getraind in de methodiek Familie Netwerk Beraad (Stek Jeugdhulp, 2015). De Rode Draden is gebaseerd op systeemgericht werken, oplossingsgericht werken en competentiegericht werken. Door systeemgericht te werken kijken de medewerkers naar de samenhang tussen de gezinsleden en eventueel de rest van de familie of omgeving. Bij de systeemanalyse wordt ook gevraagd naar de sterke punten van het gezin. Dit valt samen met het competentiegericht werken.

De medewerkers vergroten het gevoel van competentie door aan te sluiten bij de sterke kanten van de cliënt. Ze benoemen deze sterke kanten en leren de cliënt om deze te gebruiken. De hulpverlener benadrukt wat goed gaat en maakt kleine goede momenten expliciet. Daarnaast moet er een juiste balans worden gevonden in het takenpakket van de cliënt. Dit doen ze door taken te verrijken, te verlichten of weg te nemen. Ook worden competenties vergroot door het netwerk te betrekken. Tot slot worden vaardigheden versterkt door feedback te geven, te instrueren, voor te doen en door te oefenen met de cliënt (Stek Jeugdhulp, 2010).

Door oplossingsgericht te werken wordt er doelgericht gewerkt en wordt er aangesloten bij de cliënt en zijn capaciteiten om de problemen zelf op te lossen. Er wordt gebruik gemaakt van de methode Signs of Safety indien er sprake is van kindermishandeling (Stek Jeugdhulp, 2010).

Instelling	Basismethodiek	Methoden gericht op eigen kracht o.a.	Benadering
FlexusJeugdplein		Uitwijkhuis Pleegzorg (methoden zijn gericht op de specifieke hulpvorm)	oplossingsgericht competentiegericht systeemgericht
Stek Jeugdhulp	De Rode Draden	Familie Netwerk Beraad Signs of Safety	oplossingsgericht competentiegericht systeemgericht
TriviumLindenhof	Gebaseerd op benaderingen	Familie Netwerk Beraad Signs of Safety	oplossingsgericht competentiegericht systeemgericht
Horizon	Master!	Motiverende gespreksvoering Persoonlijk meesterschap	oplossingsgericht systeemgericht handelingsgericht cognitief- gedragstherapeutisch gericht
Timon	Wrap Around Care	Signs of Safety Beschermjassen	oplossingsgericht competentiegericht vraaggericht

Figuur 1: Dit is een schematische weergave van de overeenkomsten en verschillen in de manier van werken van FlexusJeugdplein, Stek Jeugdhulp, TriviumLindenhof, Horizon en Timon. Het geeft een weergave van de gebruikte basismethodiek tot de achterliggende benadering.

4.2 Effectiviteit en efficiëntie van eigen kracht bij multiprobleemgezinnen

Bij multiprobleemgezinnen is er vaak sprake van stagnatie van de hulpverlening door gebrek aan motivatie, geen werkbare relatie tussen gezin en hulpverlener, het niet binnen kunnen komen en dergelijke (Van Lenteren, 2012). Motivatie is bij deze gezinnen dus zeker niet vanzelfsprekend. Het is een doel in het contact met gezin. De professional moet onderscheid zien te maken tussen gezinnen waarbij sprake is van een gebrek aan motivatie en gezinnen

waarbij sprake is van reactance, dat zich kan uiten in een schijnbaar gebrek aan motivatie. Reactance is een natuurlijke reactie van de mens op vrijheidsbeperking. Het verschil tussen weerstand en reactance is belangrijk omdat dit andere vaardigheden vraagt van de professional. Een verkeerde aanpak kan leiden tot het (opnieuw) stagneren van de hulpverlening (Menger, 2008).

In de praktijk wordt gezien dat multiprobleemgezinnen zichzelf vaak gaan zien als niet meer te helpen doordat ze al vele hulpverleners hebben zien komen en gaan. Ze gaan zich hier ook naar gedragen, selffulfilling prophecy (Van Lenteren, 2012). Een tweede verschijnsel dat zich voordoet door de ophopende negatieve ervaringen is dat het gezin het krijgt idee geen invloed meer te hebben op het eigen leven. Hierdoor ontstaat een toestand waarbij iemand alles laat gebeuren. Om ouders uit deze toestand te krijgen is het activeren van de eigen kracht een passend middel. Bij gezinnen waarbij helemaal geen sprake is van eigen kracht kan een kleine vooruitgang al een groot verschil maken (Slot, z.d.).

Uit de algemeen werkzame factoren blijkt dat de hulpverlener zelf veel effect heeft op de effectiviteit van de hulpverlening (Van Yperen & Van der Steege, 2010). Het vinden van aansluiting bij een multiprobleemgezin vraagt meer creativiteit van de hulpverlener dan het voeren gesprekken. Dit vraagt een zekere mate van reflectie en zelfinzicht waar multiprobleemgezinnen niet altijd over beschikken. Er moet worden uit gegaan van de hulpvragen en de behoeften van het gezin. Ieder gedrag wat de cliënt laat zien is inzet (Van Lenteren, 2012). Hiermee doe je beroep op en maak je gebruik van de sterke kanten van het gezin. In Amsterdam hebben ze een methode ontwikkeld om het opnieuw stagneren van hulpverlening in een multiprobleemgezin tegen te gaan, Vakmanschap aan Zet. Een dag lang wordt de hulpverlening geanalyseerd en wordt er een nieuw hulpverleningsplan opgesteld door de professionals die betrokken zijn bij het gezin. Hierbij wordt in kaart gebracht welke rollen de aanwezige hulpverleners hebben maar ook het netwerk van het gezin zelf. Er wordt gekeken waar het in het verleden mis is gegaan en wat en wie er nodig is om de situatie te verbeteren. Het netwerk wordt hierbij gebruikt. Bij zeven van die tien onderzochte gevallen heeft de methode voor een doorbraak gezorgd (Van den Berg, Van der Groot & Wentholt, 2012).

4.3 De verschillende basismethodieken in één gezin

Er zijn in totaal tien jeugdbeschermers bevestigd betreft hun ervaringen met jeugdhulpverleners vanuit verschillende instellingen in één gezin. Er bestaat enige verdeeldheid in het opmerken dat jeugdhulp instellingen verschillende basismethodieken hebben. Zes jeugdbeschermers geven aan een verschil te merken tegenover vier jeugdbeschermers die geen verschil merken. Opvallend is dat geen van de jeugdbeschermers expliciet aangeeft de verschillende basismethodieken als negatief te ervaren. In één gesprek wordt het verschil expliciet als positief benoemd. Ook wordt het onvermijdelijk genoemd vanwege specialismen. In de overige gesprekken komt naar voren dat jeugdbeschermers liever geen verschillende instellingen tegelijk laten werken in één gezin. Uit hun ervaringen blijkt dat dit kan leiden tot overbelasting van het gezin, verwarring bij ouders, het langs elkaar heen werken van hulpverleners en botsen tussen hulpverleners door verschillende aanpakken zijn.

Echter lijken de jeugdbeschermers wel te weten hoe ze ermee om moeten gaan als casusregisseur indien het niet anders kan. Er wordt benoemd dat het in die situaties belangrijk is om de regie te nemen. Ook wordt benoemd dat je je duidelijk moet positioneren en de onderlinge verwachtingen moeten voor alle partijen duidelijk zijn. Alle partijen moeten verder op één lijn zitten en het moet duidelijk zijn wat de doelen zijn. Hiervoor moet worden overlegd en kan het helpend zijn om afspraken op papier te zetten. Tot slot wordt benoemd dat je als casusregisseur ook moet bewaken dat er onderling contact is tussen de hulpverleners. In de praktijk blijkt echter dat er veel verschil bestaat in de kwaliteit van de casusregie per jeugdbeschermer (Visser, 2014).

4.4 Factoren die van invloed zijn op de hulpverlening aan multiprobleemgezinnen

De mate waarin het hulpverleningstraject verloopt zoals beschreven in het NRJ heeft gevolgen voor de hulpverlening aan een multiprobleemgezin. Uit de workshops zijn een aantal thema's naar voren gekomen die illustreren hoe er op dit moment wordt gewerkt met casussen die het Jeugdbeschermingsplein traject doorlopen. Deze thema's zijn:

1. Melden bij het Jeugdbeschermingsplein
2. Samenwerken in het jeugdbeschermingsteam
3. Veiligheid meten

Het Jeugdbeschermingsplein wordt hierbij gedefinieerd als het gehele proces van het willen doen van een melding, het komen tot een passende aanpak aan de jeugdbeschermingstafel, het gezamenlijk schrijven en uitvoeren van het actieplan tot aan het afsluiten van de jeugdhulp.

Melden bij het Jeugdbeschermingsplein

Het blijkt dat er in de wijkteams bezorgdheid bestaat over de gevolgen voor de relatie met gezin wanneer zij een melding doen bij het Jeugdbeschermingsplein. Bovendien moeten zij indien ze melder zijn, dit ook bespreken met de ouders. De wijkteamprofessionals geven aan dat ze vrezen dat het een negatieve invloed heeft op de relatie met het gezin. Dit kan ertoe leiden dat ze niet meer binnen kunnen komen bij het gezin na het bespreken van de melding. Uit het evaluatieonderzoek van het Jeugdbeschermingsplein, uitgevoerd door BoerCroon, komt ook naar voren dat er wijkteamprofessionals zijn die het lastig vinden om de melding met ouders te bespreken omdat ze vrezen voor de relatie (Visser, 2014). In de praktijk blijkt volgens de workshopgevers dat ouders bijna altijd begrijpen waarom er wordt gemeld. Daarnaast wordt er veel gesproken over het imago van het wijkteam. Het wijkteam is nieuw en nog niet bij alle burgers even bekend. Als de wijkteamprofessionals melder kunnen zijn bij het Jeugdbeschermingsplein zullen zij de rol van boeman toebedeeld krijgen door gezinnen. Het gevolg hiervan is dat het gezinnen afschrikt hulp te zoeken bij het wijkteam. De programma manager van de gemeente geeft aan dat er een professionaliseringsaanbod is ontwikkeld naar aanleiding van het onderzoek van BoerCoon eind 2014 maar vanwege de omgang heeft dit nog niet kunnen starten, het zou de wijkteams overbelasten. De oplossing wordt gezocht in prioritering en dosering van het aanbod.

Er zijn nog andere redenen die voor de wijkteamprofessionals een drempel lijken te vormen bij het willen doen van een melding. Sommige casussen zijn (te) heftig zijn voor de professionals van de wijkteams. Er zijn professionals die bewust de keuze hebben gemaakt om alleen in een vrijwillig kader te werken. Door de structuur van de wijkteams worden zij nu geconfronteerd met heftigere casussen en kan het zelfs zo zijn dat hen wordt gevraagd hulp te verlenen in het gedwongen kader. Niet alle wijkteamprofessionals blijken de ervaring en de kennis te hebben om met de moeilijker casussen aan de slag te gaan.

Bij het bespreken van de nodige vaardigheden voor het bespreken van de melding met het gezin, geeft men aan dat het fijn is als er een tweede persoon mee gaat op huisbezoek. Zo kan deze het nieuws brengen waardoor de relatie met de wijkteamprofessional die al werkte met het gezin behouden kan blijven. Verder wordt er genoemd dat de wijkteamprofessional door de zorgen rondom het kind centraal te stellen zorgt voor een gezamenlijk belang. Het is ook belangrijk om duidelijkheid te scheppen en om transparant te zijn volgens de professionals. In het gesprek is het dan ook belangrijk om te benoemen dat de hulpverlening is gestagneerd en wat de bodemeisen zijn. Tot slot moet je als professional opletten dat je geen beloften doet aan het gezin die je niet waar kunt maken. Bijvoorbeeld beloven dat er geen uithuisplaatsing komt.

Samenwerken in het Jeugdbeschermingsteam

De samenwerking in het jeugdbeschermingsteam is een van de succesfactoren van het Jeugdbeschermingsplein (Visser, 2014). Echter komt er tijdens de workshops naar voren dat het samenwerken in het jeugdbeschermingsteam voor een deel nieuw is. Dit geldt zowel voor een deel van het proces als voor de vormgeving van samenwerking tussen jeugdbeschermer en wijkteamprofessional. Kijkend naar het proces is het bekend dat er volgens de werkwijze van het Jeugdbeschermingsplein een jeugdbeschermingsteam moet worden gevormd. Nieuw voor het overgrote deel van de aanwezigen is dat de jeugdbeschermer en tevens casusregisseur bij het samenstellen van dit team altijd een wijkteamprofessional moet betrekken. Of ouders worden betrokken komt niet naar voren. Er worden dan ook maar weinig jeugdbeschermingsteams zoals bedoeld samengesteld in de praktijk.

De rollen zoals beschreven in het NRJ zijn nieuw voor zowel wijkteams, jeugdbeschermers als de moederorganisaties van de wijkteamprofessionals. De rollen worden dan ook niet altijd ingevuld zoals ze zijn bedoeld waardoor is ook sprake is van spanningen tussen de verschillende groepen. Betreft de samenwerking tussen jeugdbeschermers en wijkteamprofessionals komen zowel positieve als negatieve ervaringen naar voren. Als negatieve punten worden genoemd het niet nemen van de regie door de casusregisseur en het te laat melden van een gezin bij het wijkteam.

Het te laat aanmelden van een gezin bij het wijkteam komt met name voor bij zaken die al liepen voor 1 januari 2015. Bij deze zaken is niet altijd sprake van een Jeugdbeschermingsplein traject of een jeugdbeschermingsteam. Het komt met regelmaat voor dat een jeugdbeschermer een zaak gaat afsluiten maar dat er nog wel basishulp nodig is. Er zijn jeugdbeschermers die de zaak pas een paar dagen voor het aflopen van de ondertoezichtstelling aanmelden bij het wijkteam. De wijkteams ervaren dit als vervelend omdat de hulp die hen wordt gevraagd soms niet onder hun taken pakket valt of omdat de problematiek te heftig is voor het wijkteam. Dit zorgt voor problemen. Eén van de wijkteamleiders geeft naar aanleiding van de workshop aan dat ze jeugdbeschermers er in het vervolg op zal wijzen dat zij een jeugdbeschermingsteam moeten samenstellen en dat daar in wijkteamprofessional in behoort te zitten.

In de positieve gevallen wordt gesproken over een fijne samenwerking. De rollen worden steeds duidelijker en jeugdbeschermers en wijkteamprofessionals kunnen elkaar steeds beter vinden. In één van de laatste workshops wordt aangekaart dat er binnen JBRR vooruitgang wordt gezien in de samenwerking sinds de workshops.

Met betrekking tot de vormgeving van de samenwerking komt naar voren dat beide partijen behoefte hebben om met elkaar samen te werken en om kennis te maken. Het wordt als positief ervaren dat men de 'last' kan delen. Daarnaast wordt er ook ingezien wat het oplevert voor de effectiviteit van hulpverlening. Inhoudelijk zijn jeugdbeschermers en wijkteamprofessionals van mening dat er afspraken moeten worden gemaakt over de invulling van de rollen. Dit vraagt afstemming per casus over de onderlinge verwachtingen en over de te bereiken doelen. Het moet dan ook mogelijk zijn onderling transparant te zijn. Wanneer de samenwerking niet verloopt zoals gewenst of afgesproken moet je elkaar hierop aanspreken. De werkwijze is immers voor alle partijen nieuw.

Veiligheid meten

Het meten van de veiligheid is een thema dat minder vaak wordt benoemd dan de voorgaande thema's maar het is wel een belangrijk onderwerp met betrekking tot het maken van de juiste inschatting betreft een gezin. Tijdens de workshops komt naar voren dat er verschillende meningen bestaan over wat een onveilige situatie is en wat goed genoeg is.

Om te bepalen of een situatie veilig genoeg is of niet gebruiken wijkteamprofessionals verschillende risicotaxatie instrumenten. LIRIK wordt als voorbeeld genoemd. Het is onduidelijk wanneer welk instrument gebruikt moet worden. Er wordt bijvoorbeeld wordt van de wijkteamprofessionals jeugd afkomstig van FlexusJeugdplein verwacht dat ze altijd de

LIRIK gebruiken. Het zou volgens de wijkteamprofessionals fijn zijn als in alle wijkteams hetzelfde instrument wordt gebruikt zodat er duidelijkheid is. Maar ook met een instrument blijft het moeilijk omdat er soms alleen informatie van het gezin zelf is. Je kijkt naar kindsignalen maar ook de subjectieve beleving speelt een rol, volgens de professionals.

Resultaten van een landelijke onderzoek naar wijkteams van Samenwerkend Toezicht Jeugd (hierna: STJ) bevestigen dat er moeilijkheden bestaan betreft het inschatten van de veiligheid door wijkteamprofessionals. Volgens de het STJ worden risico's nog niet systematisch ingeschat door de wijkteamprofessional. Dit wordt in de weg gestaan door het vraaggericht werken van de wijkteams omdat het hierdoor moeilijker wordt om de vraag achter de vraag in te schatten. Er wordt van de wijkteamprofessionals verwacht dat ze signalen in het team bespreken. Er bestaat veel verschil per wijkteam als het gaat om het bespreken van veiligheidsrisico's. Bovendien is nog niet in elke gemeente duidelijk hoe er moet worden gehandeld als er sprake is van een onveilige situatie die een drang of kader vraagt (Samenwerkend Toezicht Jeugd, 2015).

5. Conclusies en aanbevelingen

In dit onderzoek staat de vraag centraal welke overeenkomsten en verschillen er bestaan tussen de basismethodieken van een aantal grote jeugdhulpaanbieders in Rotterdam met betrekking tot eigen kracht. Daarbij werd de vraag gesteld wat het effect hiervan is op een gezin wanneer zij te maken hebben met de verschillende jeugdhulpaanbieders. Het doel van deze vraagstelling is het verschaffen van inzicht en het bezien of er door de jeugdhulpaanbieders op een meer uniforme wijze moet worden gewerkt of niet. In dit hoofdstuk volgen de conclusies en aanbevelingen die kunnen worden gegeven naar aanleiding van de gevonden resultaten.

5.1 Hulpverlening aan multiprobleemgezinnen

Ondanks dat het geen onderdeel van de oorspronkelijke onderzoeksvraag was zijn er belangrijke factoren in het onderzoek naar voren gekomen die de effectiviteit en efficiëntie van de hulpverlening aan multiprobleemgezinnen beïnvloeden. Het zijn de meest opvallende uitkomsten van dit onderzoek. Hierbij gaat het om het doen van een melding, risicotaxatie en de mate waarin er wordt overlegd in het jeugdbeschermingsteam.

Melden bij het Jeugdbeschermingsplein

Een groot deel van de wijkteamprofessionals is huiverig als het gaat om het doen van een melding bij het Jeugdbeschermingsplein. Hierdoor ontstaat het risico dat er te lang wordt gewacht met het doen van een melding bij het Jeugdbeschermingsplein waardoor gezinnen niet tijdig de juiste hulp krijgen. De huivering ontstaat doordat de wijkteamprofessional jeugd indien hij melder is, de melding met ouders moeten bespreken. Ook in het onderzoek van BoerCroon eind 2014 komt dit probleem naar voren (Visser, 2014). De wijkteamprofessionals jeugd vrezen voor het imago van het wijkteam en zij vrezen dat ze in het vervolg niet meer binnen zullen kunnen komen bij het gezin. Een andere reden is dat niet alle wijkteamprofessionals jeugd ervaring hebben met heftigere casussen. Sommigen hebben juist bewust een keuze gemaakt om niet in een gedwongen kader te werken. Door hun positie in het NRJ wordt dit echter wel van hen gevraagd. Dit alles leidt ertoe dat wijkteamprofessionals jeugd het meldingsgesprek liever laten voeren door iemand anders. Deze behoefte staat lijnrecht tegenover de competenties die je mag verwachten van een jeugdzorgwerker, terwijl alle wijkteamprofessionals jeugd als zodanig zijn geregistreerd (Gemeente Rotterdam, Professionalisering in de jeugdzorg, 2014). In het competentieprofiel wordt namelijk genoemd dat de jeugdzorgwerker moet kunnen werken in een gedwongen kader, dat hij om moet kunnen gaan met verbaal geweld tot agressief gedrag en met vermoedens van geweld (NJI, Samenvatting Competentieprofiel Jeugdzorgwerker, z.d.). Er bestaat dus een groot deel wijkteamprofessionals jeugd die niet voldoen aan het landelijk profiel van de jeugdzorgwerker. Aangezien de wijkteamprofessionals hebben aangegeven dat ook de rollen nieuw zijn zal dit niet alleen te maken hebben met een gebrek aan vaardigheden maar is het ook nog niet geheel duidelijk wat er verwacht wordt van een wijkteamprofessional jeugd en de jeugdzorgwerker.

Risicotaxatie

Het wordt door de wijkteamprofessionals moeilijk gevonden om een inschatting te maken van de veiligheid. Dit kan ertoe leiden dat zaken te vroeg of te laat worden gemeld bij het Jeugdbeschermingsplein waardoor er meer tijd overheen gaat voor de juiste hulp is ingeschakeld. De moeilijkheden ontstaan doordat er verschillende ideeën bestaan over wanneer een situatie veilig genoeg is of wanneer een situatie juist niet veilig genoeg is. Bovendien wordt er gebruik gemaakt van verschillende risicotaxatie instrumenten waardoor het onduidelijk is wat er wanneer moet worden gebruikt. Dit komt door de invloed van de moederorganisaties van de wijkteamprofessionals. Onduidelijkheid wat betreft de inschatting van de veiligheid neemt een risico met zich mee als het gaat om op het juiste moment melden bij het Jeugdbeschermingsplein. Ook op landelijk niveau blijkt dit een probleem te vormen voor de wijkteams (Samenwerkend Toezicht Jeugd, 2015).

Mate van overleggen

Volgens de werkwijze van het Jeugdbeschermingsplein moet het overleggen vorm worden gegeven in een jeugdbeschermingsteam. Dit is een van factoren die het Jeugdbeschermingsplein succesvol maken (Visser, 2014). Echter blijkt in de praktijk dat dit nog in veel gevallen niet gebeurt. Met name in zaken die al liepen voor 1 januari 2015 ontstaan moeilijkheden in de samenwerking tussen jeugdbeschermers en wijkteamprofessionals. Dit heeft te maken met de nieuwe rollen van de professionals die slechts relatief kort van kracht zijn. Nog niet alle professionals zijn op de hoogte van wat er van hen verwacht wordt in het NRJ. Ook blijkt tijdens de workshops dat de professionals niet altijd bekend zijn van de mogelijkheden en het takenpakket van de ander. Door de workshops is er wel meer duidelijkheid ontstaan, maar het is onbekend hoeveel professionals er precies met de workshops zijn bereikt. Er zijn ook positieve verhalen naar voren gekomen en er is zeker draagvlak voor de nieuwe samenwerkingsvormen. Dit impliceert dat er geen sprake is van onwil maar dat de moeilijkheden ontstaan door een gebrek aan kennis over het NRJ.

5.2 De basismethodiek en het effect op de hulpverlening

Uit het onderzoek blijkt dat de verschillende basismethodieken van de onderzochte instellingen waarschijnlijk geen gevolgen hebben voor de hulpverlening aan multiprobleemgezinnen wanneer er vanuit verschillende instellingen hulpverleners met een gezin werken. Figuur 1 is een schematisch weergave van de resultaten van de analyse van de basismethodieken en andere beleidsmatige stukken van een aantal grote jeugdhulpaanbieders in Rotterdam. Uit het onderzoek blijkt dat er niet bij alle onderzochte instellingen sprake is van een beschrijving van een basismethodiek. Daarnaast kan er een onderscheid worden gemaakt tussen instellingen die zelf een basismethodiek hebben ontwikkeld en instellingen die een bestaande methodiek hanteren. In eerste instantie lijken hierdoor veel verschillen te ontstaan. Immers twee instellingen hanteren geen duidelijke basismethodiek, twee instellingen hebben zelf een basismethodiek ontwikkeld en één instelling gebruikt een bestaande basismethodiek. Echter bij verdere analyse blijkt dat de achterliggende werkwijzen of benaderingen niet of nauwelijks van elkaar verschillen, zelfs de gebruikte methoden komen voor een deel overeen. Alle instellingen hanteren een oplossingsgerichte benadering en vier van de vijf hanteren een competentiegerichte benadering. Deze twee benaderingen vormen eigenlijk dat wat eigen kracht is. Dat betekent dus dat de professionals die werkzaam zijn bij de onderzochte instellingen allen een vergelijkbare basishouding aannemen en een vergelijkbare aanpak hanteren ten opzichte van het activeren van eigen kracht in de gezinnen.

Er komt geen eenduidig beeld naar voren wat betreft het ervaren van verschillen tussen de instellingen door de jeugdbeschermers. De verschillen die wel opgemerkt worden zouden te maken kunnen hebben met de hulpverlener die de methode uitvoert. Eén van de jeugdbeschermers geeft ook aan te zoeken naar een match tussen de cliënt en de hulpverlener. Dit wordt ondersteund door het feit dat de hulpverlener van invloed is op de effectiviteit van een methode, zoals gebleken uit de literatuurstudie. De jeugdbeschermers lijken over voldoende kennis en vaardigheden te beschikken om te voorkomen dat de ervaren verschillen tussen jeugdhulpverleners problemen opleveren in het hulpverleningstraject. Het sleutelwoord hierbij is overleggen. Echter blijkt juist dit nog niet altijd te gebeuren waardoor de effectiviteit en efficiëntie van de hulpverlening in het geding kunnen komen doordat er een succesfactor mist (Visser, 2014). Of het gezin hierbij betrokken wordt komt niet uit het onderzoek naar voren.

5.3 Aanbevelingen

Naar aanleiding van de conclusies kan er worden gekomen tot aanbevelingen om te komen tot meer effectieve en efficiënte hulpverlening aan multiprobleemgezinnen die te maken krijgen met het Jeugdbeschermingsplein traject.

Scholing tot een meer competente jeugdzorgwerker

Er wordt naar aanleiding van de bevindingen van Thijs Visser (2014) aanbevolen dat de wijkteamprofessionals vaardigheden moeten aanleren en vertrouwen moeten ontwikkelen in het bespreken van de melding met ouders. Echter komt er opnieuw naar voren dat dit een aandachtspunt is, niet alleen door een tekort aan vaardigheden maar ook een tekort aan kennis over de verwachtingen die de worden gesteld aan de wijkteamprofessionals jeugd. Er is een scholingsaanbod ontwikkeld maar de uitvoering is nog niet gestart. Het is van belang hier zo snel mogelijk mee te starten zodat de wijkteamprofessionals jeugd de kans krijgen zich te ontwikkelen tot de jeugdzorgwerker die op landelijk niveau en door de gemeente Rotterdam wordt verwacht. Op die manier wordt de professionalisering echt tot uitvoering gebracht.

Eenduidige risicotaxatie

Om meer duidelijkheid en eenduidigheid te creëren op het gebied van risicotaxaties door de wijkteams is het belangrijk dat er handvatten worden geboden door de gemeente Rotterdam. Doordat de wijkteamprofessionals uit verschillende moederorganisaties komen is er geen vaste manier waarop veiligheidsrisico's in een gezin in kaart worden gebracht. Hierbij moet door iedereen hetzelfde instrument worden gebruikt zodat hierin duidelijkheid bestaat. Tevens is het van belang om de inschatting niet alleen te maken maar met het team. Juist door de opzet als integraal team kan er worden gekomen tot een meer betrouwbare inschatting van de veiligheid.

Informeren over en sturen op het NRJ

Om de samenwerking tussen professionals beter te laten verlopen is het van belang dat iedereen op de hoogte is van de werkwijze die wordt gehanteerd rondom multiprobleemgezinnen in het Jeugdbeschermingsplein traject. Gezien de doelgroep is het van groot belang dat hier enige spoed achter zit. Met de workshops van het Jeugdbeschermingsplein is een begin gemaakt richting verbetering, richting een jeugdbeschermingsteam zoals het hoort volgens de gemeente Rotterdam. Hierin is meer scholing nodig binnen de wijkteams en JBRR. Het aansturen van de professionals ligt bij de gebiedsmanagers van JBRR en de wijkteamleiders die zijn aangesteld. Het is wenselijk om hen goed te informeren over het NRJ, met name het Jeugdbeschermingsplein traject. Zo kunnen ze structureel aandacht geven aan en sturing geven op de werkwijze van het NRJ zodat de professionals dit eigen maken.

Meer uniformiteit is geen noodzaak

Er bestaat al in behoorlijke mate uniformiteit tussen de onderzochte instellingen. De gevonden resultaten geven geen indicatie dat het hanteren van verschillende basismethodieken een negatief effect heeft op de effectiviteit van de hulpverlening aan multiprobleemgezinnen. Zodoende is er geen aanleiding voor de gemeente Rotterdam om als regisseur van de jeugdhulp te sturen op veranderingen in de basismethodieken ten behoeve van effectievere jeugdhulpverlening.

6. Vooruitblik

Dit onderzoek heeft geleid tot inzicht in de mate waarin de basismethodieken van de hulpaanbieders effect hebben op de effectiviteit van hulpverlening aan multiprobleemgezinnen. Onbedoeld heeft dit onderzoek ook aandachtspunten aan het licht gebracht die bij kunnen dragen aan de verdere verbetering van het NRJ. De transitie is een feit maar de transformatie is pas net begonnen.

De uitkomsten van dit onderzoek leiden tot nieuwe vragen en discussiepunten. Het is gebleken dat de basismethodieken geen negatief effect hebben op de jeugdhulpverlening aan gezinnen indien er jeugdhulpverleners vanuit meerdere organisaties werkzaam zijn in één gezin. In de praktijk worden echter soms wel verschillen gemerkt die een negatief effect kunnen hebben. Een hypothese is dat dit komt door verschillen in aanpak en competenties tussen hulpverleners onderling, om te bezien of dit daadwerkelijk zo is vervolgonderzoek nodig.

De meest betekenisvolle resultaten van dit onderzoek kwamen voort uit de workshops van het Jeugdbeschermingsplein. Niet alle wijkteamprofessionals en jeugdbeschermers bleken op de hoogte te zijn van de manier waarop het NRJ is vormgegeven. Er wordt niet samengewerkt zoals wordt beoogd om te voorkomen dat er net als in het verleden langs elkaar heen wordt gewerkt. Dit geeft aan dat ondanks dat de transitie op 1 januari 2015 een feit is geworden, de transformatie pas net is gestart. Er mist nog veel kennis in het werkveld en dit zal de komende tijd moeten worden aangepakt om te zorgen dat het nieuwe jeugdstelsel een succes wordt. Daarnaast blijkt ook de professionalisering nog in de kinderschoenen te staan. De scholing die de jeugdzorgwerkers in de wijkteams hebben gehad zijn nog onvoldoende geweest om te zorgen dat alle professionals in de wijkteams beschikken over de vaardigheden die hen jeugdzorgwerker maken. In de praktijk is dit lastig omdat scholing veel tijd in beslag neemt, die er gezien de werkzaamheden niet altijd is. Toch is het belangrijk dat het wordt doorgezet.

7. Discussie

Bij aanvang van het opstellen van een onderzoeksplan vanaf juni 2014 tot en februari 2015 is oorspronkelijk een hoofdvraag geformuleerd gerelateerd aan het activeren van eigen kracht in de werkwijze van het Jeugdbeschermingsplein. Het ging hierbij om de manier waarop de jeugdbeschermers van JBRR in de rol casusregisseurs dit deden. Toen de uitvoering van dit onderzoek zou starten bleek het voor JBRR niet meer haalbaar om mee te werken aan het onderzoek vanwege onderbezetting en andere (lopende) onderzoeken. Gezien het feit dat dit onderzoek een afstudeeronderzoek betreft moest er naar andere onderzoeksmogelijkheden worden gekeken. Er is toen gekozen voor het onderzoek in de vorm zoals beschreven in dit verslag. In de onderzoeksaanpak is rekening gehouden met de mogelijkheden van de organisatie. Eén van deze mogelijkheden was het gebruik van de workshops van het Jeugdbeschermingsplein als databron. Dit is een erg waardevolle bron van informatie gebleken. Tevens is door de ontstane problemen het tijdsbestek van het onderzoek verkort.

7.1 Validiteit

Tijdens het onderzoek bleken niet alle onderzochte jeugdhulpaanbieders te beschikken over een basismethodiek. Zodoende is er bij de data analyse niet alleen gebruik gemaakt van een al dan niet aanwezige basismethodiek maar ook van andere beleidsmatige stukken. Van alle aanbieders zijn ook de meeste recente jaarverslagen en jaarplannen geanalyseerd. Dit vergroot de validiteit omdat er een breder beeld is verkregen van de onderzochte jeugdhulpaanbieders en de manier waarop zij eigen kracht trachten te activeren.

De validiteit en betrouwbaarheid hadden vergroot kunnen worden door gezinnen te betrekken. In het onderzoek zijn alleen jeugdbeschermers bevraagd om te onderzoeken wat voor gevolgen het heeft voor een gezin als er jeugdhulpverleners uit verschillende organisatie tegelijkertijd met hen werken. Helaas was dit niet mogelijk binnen het gegeven tijdsbestek omdat door de aard van de onderzoeksinstelling de doelgroep zeer lastig toegankelijk is gebleken.

7.2 Betrouwbaarheid en kwaliteit

Omdat het onderzoek niet alleen intern heeft plaatsgevonden heeft dit effect gehad op de rol van de onderzoeker. Er moest contact worden gezocht met de jeugdhulpaanbieders in de gemeente Rotterdam. Dit bleek meer tijd in beslag te nemen dan van te voren in is geschat. Hierdoor was er vanwege het tijdsbestek geen ruimte meer om beleidsmedewerkers of andere betrokkenen bij de basismethodieken van de jeugdhulpaanbieders te bevragen. Dit had de betrouwbaarheid van de resultaten vergroot en had mogelijk meer informatie kunnen opleveren.

Om toch jeugdschermers van JBRR te bereiken is gebruik gemaakt van de workshops. Omdat ze hier werden aangesproken konden de interviews niet worden uitgevoerd in een aparte ruimte en kon er geen opname worden gemaakt. De betrouwbaarheid van het onderzoek zou zijn vergroot als dit wel was gedaan omdat de gesprekken nu achteraf door de onderzoeker zijn uitgewerkt. Dit maakt het gevoeliger voor onbewuste subjectiviteit van de onderzoeker. Echter wordt de betrouwbaarheid wel vergroot doordat de resultaten zo snel mogelijk na het afnemen van de beknopte enquête zijn verwerkt. Dit geldt tevens voor de resultaten van de workshops. Er hebben in totaal tien gesprekken plaats gevonden met jeugdbeschermers. Dit is slechts een klein deel van het totale aantal jeugdbeschermers bij JBRR. Dit heeft een negatief effect op de betrouwbaarheid.

Om toch de betrouwbaarheid en kwaliteit zoveel mogelijk te waarborgen is ervoor gekozen om de resultaten zoveel mogelijk te laten checken door respectievelijk de workshopgevers en de jeugdhulpaanbieders.

Referenties

- Bartelink, C. (2012). *Wat werkt bij het versterken van het sociale netwerk van gezinnen?* Verkregen op 25 oktober, 2014, van <http://www.nji.nl/Eigen-kracht-Praktijk-Wat-werkt>
- Berg, D. van den, Groot, S. van der & Wentholt, W. (2012). Inzicht, overtuiging en een doorbraak. In M. Berk, A. Hoogenboom, M. de Kleermaker & K. Verhaar (red.), *De jeugdprofessional in ontwikkeling. Handboek voor professionals in het jeugddomein* (p. 159-164). Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Boendermaker, L. (2012). Uitvoeren van interventies in de jeugdzorg. In M. Berk, A. Hoogenboom, M. de Kleermaker & K. Verhaar (red.), *De jeugdprofessional in ontwikkeling. Handboek voor professionals in het jeugddomein* (p. 261-272). Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Bruininks, A.C. & Harmsen, L.M. (2011). *Zie mij, niet mijn stoornis. Een orthopedagogisch leefklimaat voor jongeren met ADHD en PDD-NOS in de 24-uurs zorg*. Amsterdam: SWP.
- Darlington, Y., Healy, K., Yellowlees, J. & Bosly, F. (2011). Parents' perceptions of their participation in mandated family group meetings. *Elsevier*, 34 (2), 331-337. Verkregen op 29 oktober, 2014, van <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0190740911004117>
- FlexusJeugdplein. (2014). *Jaarplan 2015*. Verkregen op 4 mei, 2015, van <http://www.flexusjeugdplein.nl/over-ons/visie>
- FlexusJeugdplein. (2011). *FlexusJeugdplein versterkt perspectief 2014*. Verkregen op 19 maart, 2015, van <http://www.flexusjeugdplein.nl/over-ons/verantwoording>
- Gemeente Rotterdam. (z.d.). *Toekomstvisie Jeugdbeschermingsplein*. Verkregen op 15 juni, 2014, van http://www.rotterdam.nl/Clusters/Maatschappelijke%20ontwikkeling/Document%202013/Jeugd%20en%20Onderwijs/RotterdamsJeugdstelsel/Toekomstvisie_Jeugdbeschermingsplein_januari2014.pdf
- Gemeente Rotterdam. (2014). *Professionalisering in de jeugdzorg*. Verkregen op 21 mwi, 2015, van http://www.rotterdam.nl/Clusters/Maatschappelijke%20ontwikkeling/Document%202013/Jeugd%20en%20Onderwijs/RotterdamsJeugdstelsel/Factsheet_professionalisering_van_jeugdhulp_juni14.pdf
- Gemeente Rotterdam. (2013). *Voor de jeugd: Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel*. Rotterdam.
- Hopman, M. (2011). Het verborgen curriculum van de jeugdzorg. *Pip*, 62 (2011), 12-16.
- Horizon. (2013). *Jaarstukken 2013*. Verkregen op 20 april, 2015, van <http://horizon.eu/over/horizon-in-feiten-en-cijfers/>
- Kotey, H. (2015). *Een nieuwe manier van werken*. Rotterdam.
- Lenteren, C. van (2012). Professionele betrokkenheid bij de hulp aan zogenoemde multiprobleemgezinnen. In M. Berk, A. Hoogenboom, M. de Kleermaker & K. Verhaar (red.), *De jeugdprofessional in ontwikkeling. Handboek voor professionals in het jeugddomein* (p. 147-158). Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Menger, A. (2008). *Professioneel werken in gedwongen kader*.
- Mes, C. (2012). Motiverende gesprekken met jeugdigen. In M. Berk, A. Hoogenboom, M. de Kleermaker & K. Verhaar (red.), *De jeugdprofessional in ontwikkeling. Handboek voor professionals in het jeugddomein* (p. 327-337). Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Neervoort, M. (z.d.). *Integratie wijkteams raakt in stroomversnelling*. Verkregen op 21 mei, 2015 van <http://www.rotterdam.nl/integralewijkteams>
- NJI. (z.d.). *Samenvatting Competentieprofiel Jeugdzorgwerker*. Verkregen op 23 april, 2015, van http://www.nji.nl/nl/Samenvatting_profiel_Jeugdzorgwerker.pdf
- NJI. (z.d.). *Wat werkt?*. Verkregen op 15 oktober, 2014, van <http://www.nji.nl/Eigen-kracht-Praktijk-Wat-werkt>
- Pagée, R. van (2012). *Eigen Kracht als mentaliteitsverandering*. PiP, 17 (70), 7-9.

- Rijksoverheid. (2013). *Memorie van toelichting bij de jeugdwet*. Verkregen op 26 mei, 2014, van <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/07/01/memorie-van-toelichting-bij-de-jeugdwet.html>
- Samenwerkend Toezicht Jeugd. (2015). *Toegang tot jeugdhulp vanuit de wijkteams*. Verkregen op 20 april, 2015, van <https://www.inspectiejeugdzorg.nl/documenten/Onderzoek%20naar%20toegang%20tot%20de%20jeugdhulp%20vanuit%20de%20wijkteams.pdf>
- Schaap, I. & Meisel, E. (2015). *Nieuw binnen Horizon: Master!*
- Schamhart, R. (2012). *Wraparound care in de Utrechtse jeugdzorg een korte inleiding*. Hogeschool Utrecht.
- Slot, W. (z.d.). *Zwakke netwerken, grote kracht*. Verkregen op 6 april, 2015, van <http://www.eigen-kracht.nl/nl/blog/zwakke-netwerken-grote-kracht>
- Snel, M., Koeter, L. & Jansen, I. (2010). *Landelijk uitstroomprofiel jeugdzorgwerker*. Nederland.
- Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden. (2014). Wet van 1 maart 2014 inzake regels over de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg aan jeugdigen en ouders bij opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen (Jeugdwet). *Overheid.nl*, 2014 (105), 1. Verkregen op 2 januari, 2015 van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2014-105.html>
- Steege, M. van der & Zoon, M. (2014). Werkkaarten richtlijn multiprobleemgezinnen.
- Stek Jeugdhulp. (2015). *Jaarplan 2015*. Verkregen op 20 april, 2015, van <http://www.stekjeugdhulp.nl/nl/over-stek/jaarplannen/14>
- Stek Jeugdhulp. (2010). *De Rode Draden*. Rotterdam.
- Tjin A Djie, K. & Zwaan, I. (2012). Beschermjassen als baken voor intercultureel werken. In M. Berk, A. Hoogenboom, M. de Kleermaker & K. Verhaar (red.), *De jeugdprofessional in ontwikkeling. Handboek voor professionals in het jeugddomein* (p. 341-352). Alphen aan den Rijn: Kluwer.
- Timon. (z.d.). *Onze missie*. Verkregen op 7 mei, 2014, van <http://www.timon.nl/over-timon/>
- Timon. (2013). *Jaarplan 2014*. Verkregen op 19 maart, 2015, van http://www.timon.nl/files/9/Timon%20Jaarplan%202014_def2.pdf
- TriviumLindenhof. (z.d.). *Introductie*. Verkregen op 12 mei, 2015, van <http://www.triviumlindenhof.nl/ik-zoek-informatie.html>
- TriviumLindenhof. (z.d.). *Onze missie en visie op hulp*. Verkregen op 7 mei, 2015, van <http://www.triviumlindenhof.nl/onze-missie-en-visie-op-hulp.html>
- TriviumLindenhof. (2013). *Beter voor minder Jaarplan 2014*. Verkregen op 20 april, 2015, van <http://www.triviumlindenhof.nl/financiering.html>
- Turnell, A. & Edwards, S. (2009). *Veilig opgroeien: de oplossingsgerichte aanpak Signs of Safety in jeugdzorg en kinderscherming*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Veen, M. van der. & Goijarts, F. (2012). *Motiverende gespreksvoering voor sociaal-agogisch werk: coachen bij gedragsverandering*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Visser, T. (2014). *Evaluatierapport Jeugdbeschermingspleinen Rotterdam-Zuid en Nieuw Waterweg Noord*. BoerCroon.
- Yperen, T. van & Steege, M. van der. (2010). Methodiek en hulpverlener tellen allebei. *Jeugd en Co Kennis*, 2, 28-37.

Bijlage 1: inhoud workshops

Jeugdbescherming in de wijkteams

Beoogde datum	Maart / april 2015
Deelnemers	wijkteamprofessionals, Jeugdbeschermers van JRR en RvdK
Indeling	2 tot 3 wijkteams (ong. 30 tot 50 deelnemers) per dagdeel (rekening houdend met gebiedsindeling JRR)
Tijdsinvestering wijkteam	elk wijkteam/gebiedsteam volgt 1 dagdeel voorlichting / training
Tijdsinvestering totaal voor programma-ondersteuners / trainers	In totaal 16 dagdelen

Doelstelling:

Bewustwording rol wijkteam en Jeugdbescherming (bij dwang RvdK) in casuïstiek waar de veiligheid en of ontwikkeling van het kind in het geding is. Aandacht voor het Jeugdbeschermingsplein, samenwerking in jeugdbeschermingstrajecten, gesprekstechnieken en ieders rol en verantwoordelijkheden.

	Indeling ochtend		Indeling middag
09.00	inloop	13.00	inloop
09.15	start algemeen: doel, deelnemers	13.15	start algemeen: doel, deelnemers
09.20	Ronde 1: plenair Het JBplein en de visie op samenwerken in jeugdbeschermingstrajecten ▪ Animatiefilm ▪ Presentaties ▪ Vragenronde per presentatie	13.20	Ronde 1: plenair Het JBplein en de visie op samenwerken in jeugdbeschermingstrajecten ▪ Animatiefilm ▪ Presentaties ▪ Vragenronde per presentatie
10.15	Pauze	14.15	Pauze
10.30	Ronde 2: groep per wijkteam Kennismaken en verdiepen op melden bij Jbplein en samenwerking Jeugdbeschermers en wijkteamteamprofessionals ▪ Uiteen in groepen per wijkteam en bij iedere groep aansluiting van een aantal jeugdbeschermers JBRR ▪ Inhoudelijk begeleiders verdelen zich	14.30	Ronde 2: groep per wijkteam Kennismaken en verdiepen op melden bij Jbplein en samenwerking Jeugdbeschermers en wijkteamteamprofessionals ▪ Uiteen in groepen per wijkteam en bij iedere groep aansluiting van een aantal jeugdbeschermers JBRR ▪ Inhoudelijk begeleiders verdelen zich
12.00	Plenaire afsluiting	16.00	Plenaire afsluiting

12.1 5	einde	16.15	einde
-----------	-------	-------	-------

Interactief deel (ronde 2): kennismaken en verdiepen op melden op het JBplein en samenwerking JB en wijkteams (engageren & positioneren)

Let op: laat het gesprek vooral 'lopen' als het constructief is. Het is niet verplicht om alle onderdelen uit de rondes op de minuut gevolgd te hebben. Is een hulpmiddel. Ontmoeting en Samenwerking staan centraal – probeer dit zo mogelijk te sturen met behulp van casuïstiek, die men zelf inbrengt.

Noteer op een flipovervel 3 highlights (opvallendheden, openbaringen, discussiepunten) uit het gesprek om terug te kunnen koppelen in plenaire terugkomst.

1. Kennismakingsronde (15 minuten): laat iedereen uit de groep zich kort voorstellen – wat is je functie, welke organisatie werk je voor en wat is je aandachtsgebied? En heb je een specifieke vraag aan een van de mensen hier? Is deze kort door iemand uit de groep te beantwoorden?

Creëer wat ruimte om elkaar te leren kennen doordat men vragen aan elkaar stelt.
2. Groepsopdracht (25 minuten): bespreek een casus uit de dagelijkse praktijk van het wijkteam of de Jeugdbescherming, waar vragen rondom veiligheid en of ontwikkeling kind/jongere in het gezin spelen.
 - a. Aangeven (5 minuten): de inbrenger geeft kort zijn casus weer en geeft aan op welk punt advies gewenst is.
 - b. Analyseren (10 minuten): de overige deelnemers stellen open vragen en vatten samen om het dilemma van de inbrenger helder te krijgen (nog geen oplossingen aandragen!).
 - c. Alternatieven (5 minuten): de overige deelnemers geven alternatieven over de situatie. Geen discussie, vooral tips! De inbrenger reageert in deze ronde niet.
 - d. Afspraken (5 minuten): de inbrenger geeft aan welke tips aanspreken en bruikbaar zijn.
3. Groepsgesprek (15 minuten): bespreek met elkaar na aan de hand van wat je in de presentaties gehoord hebt:
 - Hoe weeg je de veiligheid?
 - Wat verwacht je van een drangtraject?
 - Wat is er nodig tijdens een dwangmaatregel?
 - Wat heb je van elkaar nodig in een jeugdbeschermingstraject?
 - Wat zie je aan (on)mogelijkheden voor het werken in een JBteam?
4. Rollenspel (30 minuten)

Omgaan met de diverse rollen in een JBteam – ingaan op de diverse posities en verantwoordelijkheden vanuit het JBteam in het gezin (wijkteam, JB, specialistische hulp) – waar ben je van? Wat betekent dit voor jou rol/positie in het gezin?

 - a. Casus lezen (5 minuten).
 - b. Doel rollenspel uitleggen (2 minuten): 'innemen van een bepaalde stoel in het gezin'. Aangeven dat er hier een wisseling van 'stoelen' ontstaan is. De

wijkteamprofessional had voorheen de casusregie en bood hulp. Nu verandert die positie, terwijl de hulp door blijft gaan. Casusregie komt nu bij de Jeugdbeschermer terecht. Wat betekent dat?

- c. Vrijwilligers vragen voor rollenspel (3 minuten): prijzen dat ze meedoen - geef aan dat het niet 'fout' kan zijn.
- d. Rollenspel (5-10 minuten): zonder onderbreking van de 2^e ring.

Bijlage 2: beknopte enquête

Centrale deelvraag:

Wat voor gevolgen heeft het voor multiprobleemgezinnen wanneer zij hulpverlening ontvangen van verschillende aanbieders en welke rol speelt de casusregie van JBRR hierin?

Wanneer u als jeugdbeschermer werkt met multiprobleemgezinnen zal het wel eens voorkomen dat u (specialistische)hulp inschakelt vanuit verschillende jeugdhulp instellingen. Deze jeugdhulp instellingen hebben elk een eigen basismethodiek en werken dus ook anders.

1. In welke mate merkt u het als er verschillende hulpverleners vanuit verschillende basismethodieken met één gezin werken? Waar ziet u dit aan?
2. Wat vraagt het van een casusregisseur wanneer hij te maken heeft met verschillende instanties die werken met één gezin?
3. Acht u het positief of negatief dat verschillende instanties verschillende basismethodieken hanteren? Waarom?

Bijlage 3: tijdsplanning

Deelvraag	activiteit	Maart			April			Mei		
1 en 2	- Contact opnemen met jeugdhulpaanbieders voor het opvragen van de gebruikte basismethodieken		x	x						
	- Basismethodieken analyseren					x	x			
3	- Workshop Jeugdbeschermingsplein bijwonen.			x	x					
	- Verkregen data uitwerken		x	x	x	x				
	- Analyseren van gemaakte data van de workshops.					x	x			
	- Contact leggen met beleidsmedewerkers of andere geschikte personen voor de interviews.			x	x					
	- Interviews maken					x				
	- Interviewen					x	x	x	x	
	- Interviews uitwerken					x	x	x	x	
	- Interviews analyseren						x	x	x	x
4	- Workshop Jeugdbeschermingsplein bijwonen.			x	x	x	x			
	- Verkregen data uitwerken			x	x	x	x			
	- Analyseren van gemaakte data van de workshops.						x	x		
	- Enquête opstellen		x							
	- Waar mogelijk tussendoor bij de workshop enquête afnemen			x	x	x	x			
	- Uitkomsten enquête analyseren						x	x		
	Uitwerken van de resultaten en komen tot aanbevelingen.								x	x

Bijlage 4: verkregen data workshop

Onderstaande weergeeft twee voorbeelden van de uitgewerkte aantekeningen gemaakt tijdens de workshops. Alle verkregen data worden bijgevoegd op een USB stick.

Feijenoord en Vreewijk 24 maart ochtend 09.00 tot 12.15 uur

Tijdens de workshop blijkt dat de kennis over het Jeugdbeschermingsplein aanwezig is. Het merendeel geeft aan het Jeugdbeschermingsplein te kennen en een flink aantal heeft ook wel eens een melding gedaan. Bij deze workshop waren jeugdbeschermers aanwezig.

Tijdens het plenaire deel ontstaat de vraag wanneer je bij Veilig thuis moet melden en wanneer bij het Jeugdbeschermingsplein. Door de workshopgever wordt aangegeven dat wanneer je geen feiten hebt maar alleen een vermoeden je bij veilig thuis een melding moet maken (of advies kunt vragen) zodat zij het verder kunnen onderzoeken. De wijkteam professionals geven hierop aan dat wanneer zij dat doen Veilig thuis hen vraagt zelf eerst feiten te verzamelen en dat ze niets met de melding kunnen doen. De workshopgever geeft aan de vraag op te zullen pakken met Veilig thuis.

In de workshop blijkt verder dat het voor de jeugdbeschermers nieuwe informatie is dat zij bij elke zaak die zij hebben een wijkteamprofessional zouden moeten betrekken in het jeugdbeschermingsteam. Eveneens in zaken die al liepen voor de transitie.

Ronde 1 signaleren, bespreken en melden op het Jeugdbeschermingsplein aan de hand van een 'casusbespreking' op het Jeugdbeschermingsplein.

De wijkteamprofessionals brachten zelf een casus in waarbij ze overwogen een melding te doen bij het Jeugdbeschermingsplein. Het ging om een dakloos gezin, dat eigenlijk door de verhuizingen steeds onder een ander wijkteam valt. Dit wijkteam houdt de zaak echter vast omdat ze anders bang zijn het gezin uit het oog te verliezen. Er waren geen kindsignalen dus volgde de conclusie dat de zorgen niet concreet genoeg waren voor het Jeugdbeschermingsplein. Wel kwam naar voren dat veiligheid door verschillende personen anders werd opgevat. Zo vinden sommigen geen vaste verblijfplaats hebben een onveilige situatie voor het kind, ook als het kind niet laat zien er last van te hebben.

Overigens blijken verhuizende gezinnen een probleem te vormen omdat het in die gevallen steeds door een ander wijkteam opgepakt zou moeten worden maar het gaat om gezinnen die soms maar een aantal dagen ergens verblijven en dan weer naar een andere wijk of woonplaats vertrekken. Deze gezinnen kunnen makkelijk uit het zicht raken van de hulpverlening.

Ronde 2: rol / attitude / communicatie rondom veiligheid en samenwerken in Jeugdbeschermingsteam (engageren & positioneren)

Er wordt een rollenspel gespeeld waarbij aan het gezin wordt verteld dat de wijkteamprofessional een melding wil gaan doen bij het Jeugdbeschermingsplein. Hier komt naar voren dat het belangrijk is om te benadrukken dat er een gezamenlijk belang is: dat het goed gaat met het kind. Doordat de wijkteamprofessional dit steeds zei kreeg vader in het rollenspel niet de kans om boos te worden om de melding.

In het tweede rollenspel kwam er een jeugdbeschermer bij. De wijkteamprofessional introduceerde haar. Vervolgens nam de jeugdbeschermer het over en ze legde het proces uit. Ze geeft aan dat ze het moeilijk vindt om het aan cliënten uit te leggen omdat ze zelf het proces ook niet volledig begrijpt. De workshopgever vraagt hierop of er behoefte is aan een opfrisworkshop gespreksvaardigheden. Een groot deel van de groep geeft aan dit fijn te vinden. Vooral het beperken van vaktaal vinden velen lastig.

In het rollenspel was de wijkteamprofessional duidelijk aanwezig en ze gaf aan contactpersoon te blijven van het gezin. In de groep werd aangegeven dat het belangrijk is om met de jeugdbeschermer die de casusregie overneemt te bespreken wat de rollen zijn in de nieuwe situatie.

Tarwewijk, Carnisse-Zuidplein en Rozenburg 31 maart ochtend 09.00 tot 12.15 uur

Het merendeel van de aanwezigen geeft aan het Jeugdbeschermingsplein te kennen. Een klein deel is er niet bekend mee. Er wordt aangegeven dat er behoefte is aan een verdieping op de vormgeving van de samenwerking tussen het wijkteam en de jeugdbeschermers. Er was geen medewerker van het CIT aanwezig. Tijdens de inleiding wordt door de workshopgever benoemd dat er in de workshop besproken gaat worden hoe het wijkteam en de jeugdbescherming hun samenwerking vorm kunnen geven. Een van de deelnemers reageert hierop dat de gemeente dit al grotendeels voor hen heeft bepaald.

Ronde 1: presentatie

Er worden tijdens de presentatie een aantal vragen gesteld over het verschil tussen een drang en een dwang aanpak. Het inzetten van BB+ wordt als voorbeeld van een drangmethodiek genoemd. Het wijkteam kan deze vorm van hulpverlening inschakelen.

Later in de presentatie komt naar voren dat er onder de deelnemers een angst bestaat het contact met cliënten te verliezen wanneer zij aangeven een melding te willen doen bij het Jeugdbeschermingsplein. Ze zijn bang dat het wijkteam een slechte naam zal krijgen wanneer zij de melder zijn.

Er wordt verteld dat Jeugdbeschermingszaken prioriteit moeten krijgen in het wijkteam. Hierop geeft een van de wijkteam professionals aan dat het in de praktijk voorkomt dat er gezinnen zijn die hoognodig hulp nodig hebben, maar die niet worden gemeld bij het Jeugdbeschermingsplein omdat ouders hulpverlening accepteren. Gezinnen die niet meewerken krijgen zo voorrang op gezinnen in een vergelijkbare situatie, terwijl ze het belang van hulpverlening in de gezinnen even groot is.

Momenteel is er een wachtlijst bij de Raad voor de Kinderbescherming waardoor het langer duurt voordat een zaak opgepakt kan worden. Er wordt gevraagd hoe hiermee om moet worden gegaan. De workshopgever geeft aan dat de Raad voor de Kinderbescherming afgelopen week een mail heeft gestuurd met informatie over hoe zij op het moment werken. Er wordt aangeraden om contact te houden met Raad.

De wijkteamprofessionals geven verder aan dat zij het fijn vinden als de jeugdbeschermers de rol van de boeman op zich willen nemen zodat het wijkteam binnen kan blijven komen bij het gezin. Hierop wordt aangeraden om dergelijke rollen met de betreffende jeugdbeschermers af te stemmen.

Voor de aanwezige jeugdbeschermers is het nieuw dat het wijkteam betrokken moet worden en betrokken moet blijven in jeugdbeschermingszaken.

Ronde 2: interactief deel

Tarwewijk – Een jeugdbeschermers vertelt over een casus waar hij de samenwerking met het wijkteam heeft opgezocht. Tot dan toe is het positief verlopen. Een aantal jeugdbeschermers in de groep geven aan het betrekken van het wijkteam vanzelfsprekend te vinden omdat zij hulpverlening kunnen bieden. Wel wordt er aangegeven dat de samenwerking met het wijkteam anders is afhankelijk van het soort zaak (jeugdreclassering of ondertoezichtstelling).

In de Tarwewijk is taal een probleem. Het wijkteam loopt er tegenaan dat cliënten de Nederlandse taal niet machtig zijn en zij kunnen geen tolk inhuren. Een jeugdbeschermers geeft de tip om meer cultuursensitief te werken in het wijkteam door professionals met verschillende culturele achtergronden in het team te betrekken. Het wijkteam geeft aan dit wel te proberen maar het formeren van de wijkteams op zich is al een lastig punt gebleken. Daarnaast wordt de tip gegeven om folders en dergelijke in meerdere talen beschikbaar te stellen. Verder wordt er aangegeven dat het kan zijn dat je door de taalbarrière sneller geneigd bent om te denken dat een ouder verstandelijk beperkt is.

In de groep komt verder naar voren dat de wijkteamprofessionals het moeilijk vinden om met ouders te bespreken dat ze een melding gaan doen bij het Jeugdbeschermingsplein. Ze zijn bang dat er een negatief imago ontstaan van het wijkteam. Om deze reden is het fijn als de jeugdbeschermers de rol van boeman op zich neemt. Een van de jeugdbeschermers voegt hieraan toe dat een dergelijk gesprek met ouders ook een vak apart is.

Rozenburg – Er is gesproken over het imago van het wijkteam. Daarnaast is erover gesproken dat je als wijkteam professional zowel in het vrijwillig als in het gedwongen kader moet werken. Een aantal wijkteam professionals geven aan dat zij hier niet zelf voor gekozen hebben of dat zij eigenlijk niet willen werken in het gedwongen kader en nu wel moeten.

Uit ronde twee is verder naar voren gekomen dat men van mening is dat het wijkteam en de jeugdbeschermers met elkaar moeten afstemmen wat eenieder zijn rol is in de situatie. De samenwerkingsrelatie in het NRJ is nog nieuw. Verder wordt er aangegeven dat er casussen zijn die te ingewikkeld zijn voor het wijkteam, maar te licht voor JBRR.

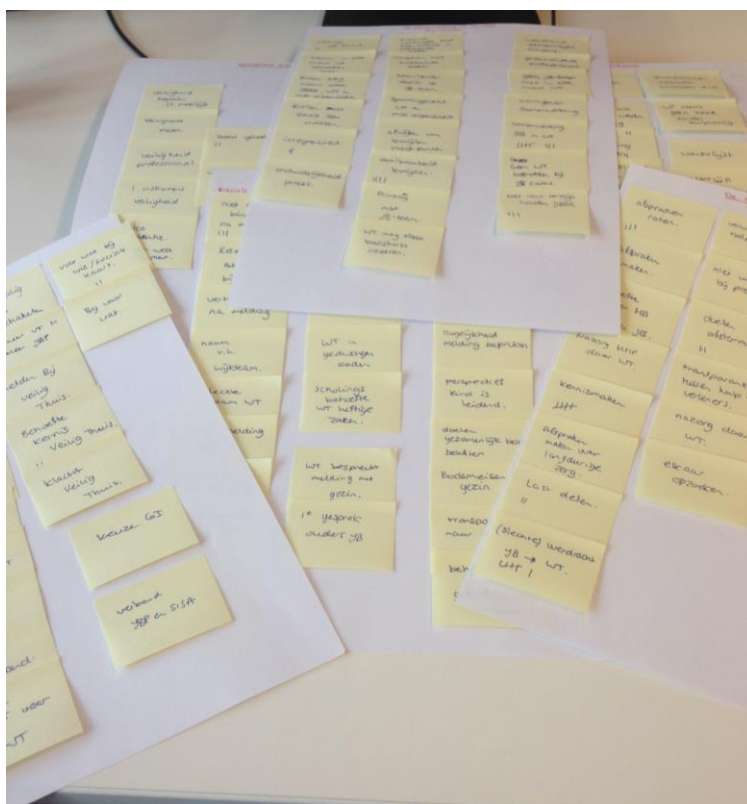
Carnisselande – Er komt naar voren dat men graag zou zien dat een jeugdbeschermer aansluit bij de huisbezoeken van het wijkteam wanneer er sprake is van jeugdbeschermingszaken. Er is een behoefte om elkaar beter te leren kennen. Daarnaast is er een scholingsbehoefte rondom Veilig thuis.

Bijlage 5: analyse materiaal

Labelen van de resultaten

Resultaten en conclusies van de Jeugbeschermingsplein workshops

Ordenen van de labels

Bijlage 6: schematische weergave resultaten workshops

Onderstaande schema's geven de resultaten uit de jeugdbeschermingsplein workshops weer. Bij de analyse van gemaakte aantekeningen zijn een aantal thema's naar voren gekomen. Deze thema's vormen de kernlabels. Hierin zijn verschillende onderwerpen te onderscheiden die de dimensies vormen. Wat deze dimensies inhouden is weergegeven onder het kopje lading.

Kernlabel	Dimensie	Lading
Melden bij het Jeugdbeschermingsplein	Risico's	Niet meer binnen komen bij het gezin na melding Relatie op het spel zetten Vertrouwen na de melding De naam/het imago van het wijkteam Werkbare relatie met het gezin na melding
	Achtergronden angst tot melden	Casussen zijn te heftig voor het wijkteam Niet alle wijkteamprofessionals willen in het gedwongen kader werken Slecht nieuws brengen Scholingsbehoefte rondom heftige casussen
	Nodige vaardigheden	Jeugdbeschermer inzetten als boeman Meer gebruik maken van het netwerk Meer duidelijkheid en transparantie richting het gezin Stagnatie bespreken Patronen bespreken Gezamenlijk belang creëren door het kind centraal te stellen Mogelijke proces al in het vrijwillig kader bespreken Geen beloften doen die je niet waar kunt maken Bodemeisen duidelijk maken aan het gezin Behoefte aan een workshop gespreksvaardigheden

Kernlabel	Dimensie	Lading
Samenwerking in het Jeugdbeschermingsteam	Procesmatig	Er worden nog weinig jeugdbeschermingsteams gevormd Er wordt niet altijd samengewerkt Het is nieuw dat in elke jeugdbeschermingscasus een wijkteamprofessional moet worden betrokken De rollen zijn nieuw voor zowel de jeugdbescherming, de wijkteams, als de moederorganisaties van de wijkteamprofessionals De rollen worden nog niet ingevuld zoals zou moeten Integraliteit Er bestaat onduidelijkheid over het proces en de invulling van de nieuwe rollen Het toepassen van de nieuwe werkwijze in al bestaande zaken kost meer moeite. Eén teamleider geeft aan in het vervolg de jeugdbeschermer te wijzen op het samenstellen van een jeugdbeschermingsteam Er is een spanningsveld tussen het wijkteam en de moederorganisaties De haalbaarheid van gestelde termijnen Afwijken van termijnen moet met argumenten kunnen Rekening houden met privacy Wijkteam mag alleen basishulp inzetten Er zijn professionals die weerstand hebben tegen de gestelde kaders Er zijn professionals die niet gemotiveerd zijn voor de nieuwe werkwijze JBRR houdt zich niet aan gestelde termijnen
	Invulling van de samenwerking	Er moeten afspraken gemaakt worden over de invulling van de rollen Behoeftte om samen op huisbezoek te gaan Mogelijkheid tot nazorg door het wijkteam Behoeftte tot nadere kennismaking tussen wijkteams en JBRR Afspraken maken over langdurige zorg en slapende zaken Last delen met elkaar Er zijn problemen met de overdracht van zaken van JBRR naar het wijkteam Verwachtingen moeten worden besproken Wanneer er problemen zijn in de samenwerking wordt dit niet (altijd) onderling uitgesproken Omdat de rollen voor iedereen nieuw zijn, juist elkaar erop aanspreken Doelen moeten worden afgestemd Transparantie tussen de hulpverleners

		Elkaar opzoeken Jeugdbeschermer luistert niet naar de wijkteamprofessional Mogelijkheden van het wijkteam zijn niet altijd bekend bij de jeugdbeschermers Er zijn positieve verhalen over de samenwerking tussen jeugdbeschermers en wijkteamprofessionals Er zijn jeugdbeschermers die het betrekken van het wijkteam zien als vanzelfsprekend De rollen worden steeds duidelijker Jeugdbeschermers en wijkteamprofessionals vinden elkaar steeds beter Door deze workshop wordt al verbetering gezien. Bereikbaarheid van het wijkteam.
--	--	--

Kernlabel	Dimensie	Lading
Veiligheid meten	Veiligheid bepalen	Het is moeilijk te meten Veiligheid van de professional 1 instrument is wenselijk Risicotaxatie Wanneer welk instrument
	Goed genoeg	Wanneer is het goed genoeg

Bijlage 7: verkregen data beknopte enquêtes

Onderstaande weergeeft een voorbeeld van de uitgewerkte resultaten van de beknopte enquêtes met de jeugdbeschermers van JBRR. Alle verkregen data worden bijgevoegd op een USB stick.

Enquête jeugdbeschermer 3 d.d. 7 april 2015

1. In welke mate merkt u het als er verschillende hulpverleners vanuit verschillende basismethodieken met één gezin werken? Waar ziet u dit aan?

Je merkt het. Trivium is bijvoorbeeld meer directief tegenover cliënten en Stek en Flexus gaan meer naast de cliënt staan. De organisatie die je kiest moet je afstemmen op het gezin. Bovendien moet je ook naar de persoon kijken die de hulpverlening uit gaat voeren. Als er verschillende hulpverleners vanuit verschillende instanties in een gezin werken gaat het botsen omdat de een meer naast de cliënt staat dan de ander. Je moet zoveel mogelijk op maat kiezen maar dat is moeilijk omdat je ook te maken hebt met wachtlijsten. Het moet goed matchen tussen het gezin en de hulpverlener.

2. Wat vraagt het van een casusregisseur wanneer hij te maken heeft met verschillende instanties die werken met één gezin?

Betrokkenheid en attitude. Je moet je ervan bewust zijn dat de hulpverlener erg belangrijk is wegens de match. Ik heb bijvoorbeeld een casus met een bange moeder. Ze werkt goed mee als de hulp laagdrempelig is maar niet als er directief met haar wordt omgegaan. Verder moeten alle partijen met elkaar afstemmen.

3. Acht u het positief of negatief dat verschillende instanties verschillende basismethodieken hanteren? Waarom?

Liever geen verschillende instanties in een gezin tenzij een persoon aansluiting kan vinden met het gezin.

Bijlage 8: competentieprofiel jeugdzorgwerker

Generieke competenties

- A Brengt informatie en advies op een begrijpelijke manier over
- B Brengt de situatie in kaart
- C Stelt de hulpvraag vast of scherpt deze aan
- D Kiest passende interventie
- E Werkt samen
- F Vormt een oordeel
- G Neemt en beargumenteert besluiten
- H Handelt methodisch
- I Werkt verantwoord
- J Reflecteert op het eigen handelen
- K Beïnvloedt eigen arbeidsomstandigheden
- L Draagt bij aan beleid
- M Ontwikkelt het eigen werk

Vakspecifieke competenties

- A Werkt vanuit een visie op opvoeding en ontwikkeling
- B Legt contact en heeft contact met jeugdigen en opvoeders
- C Voert passende interventies uit
- D Werkt outreachend
- E Coördineert de zorg
- F Creëert een veilige omgeving

Themacompetenties

- A Omgaan met jeugdige en opvoeders in een gedwongen kader
 - B Omgaan met diversiteit
 - C Omgaan met vermoedens van geweld in huiselijke kring
 - D Omgaan met verbaal geweld en (licht) agressief gedrag
- (NJI, z.d., p.6-8)

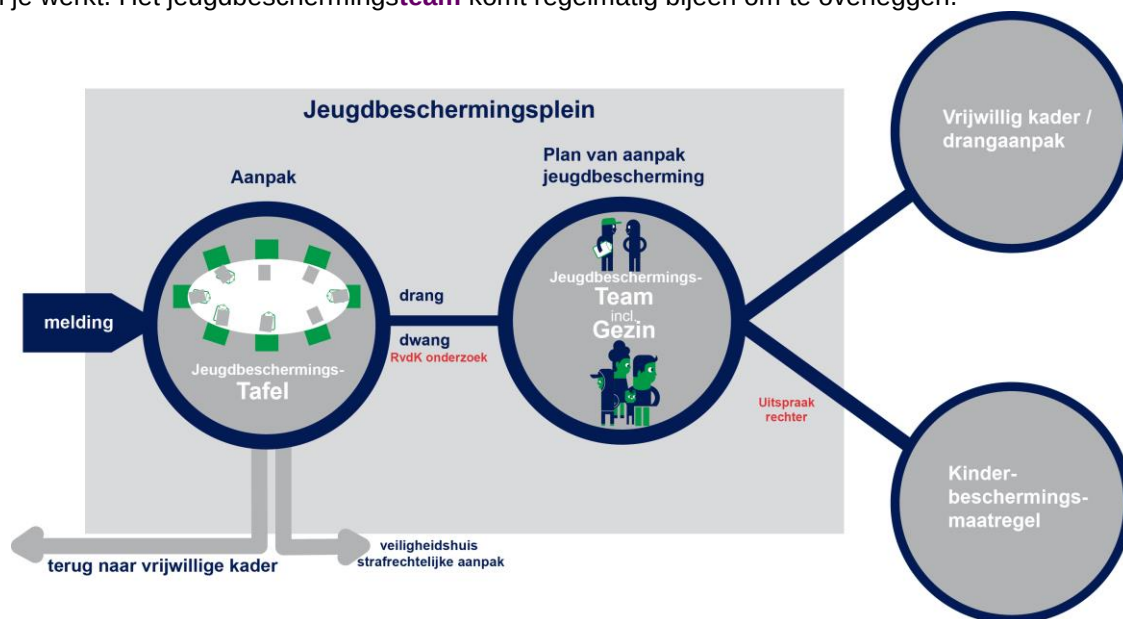
Als jeugdzorgwerker in het wijkteam

Wijkteamprofessional jeugd in Rotterdam

Als wijkteamprofessional jeugd ben je onderdeel van een integraal wijkteam samen met deskundigen op het gebied van volwassen hulpverlening. Als wijkteamprofessional jeugd ben je erop gericht op snel actie te ondernemen en om de eigen kracht van het gezin te activeren. Dit doe je door zelf basishulp te bieden, door iemand anders uit het wijkteam in te schakelen of door specialistische hulp in te schakelen. Wanneer er meerdere hulpverleners met het gezin werken ben je als wijkteamprofessional casusregisseur.

Jeugdbeschermingsplein

Wanneer de ontwikkeling en de veiligheid van een kind worden bedreigd en de middelen die jij hebt als wijkteamprofessional jeugd zijn niet toereikend om de situatie te verbeteren, doe je een melding bij het Jeugdbeschermingsplein. Jouw melding wordt besproken aan de Jeugdbeschermingstafel. Als melder ben je hierbij aanwezig. Aan de tafel wordt besloten welke aanpak het best kan worden toegepast in de casus. Er kan besloten worden om de hulp in het vrijwillige kader voort te zetten of er kan worden gekozen voor een drang- of dwangaanpak. De drangaanpak houdt in dat gezinnen de noodzakelijke hulp ontvangen met bepaalde voorwaarden en mits zij meerwerken. Wanneer niet aan de voorwaarden wordt voldaan of wanneer de veiligheid en de ontwikkeling van het kind ernstig worden bedreigd, wordt er overgegaan tot de dwangaanpak. De dwangaanpak houdt in dat de Raad voor Kinderbescherming een onderzoek start. Wanneer er wordt gekozen voor een drang- of dwangaanpak gaat de regie vanaf het wijkteam over naar een jeugdbeschermer. Dat betekent **niet** dat jij als wijkteamprofessional jeugd de zaak aan de jeugdbeschermer overdraagt. De jeugdbeschermer stelt namelijk als regisseur een jeugdbeschermingsteam samen waar jij onderdeel van bent samen met ouders, andere professionals en het netwerk van het gezin. Als wijkteamprofessional beschik jij namelijk over basishulp. Bovendien blijft het gezin onderdeel van de wijk waarin je werkt. Het jeugdbeschermingsteam komt regelmatig bijeen om te overleggen.

Visuele weergave Jeugdbeschermingsplein

De jeugdzorgwerker

Als wijkteamprofessional jeugd ben je ook jeugdzorgwerker. Dit betekent je over bepaalde competenties moet beschikken (zie achterzijde). Als wijkteamprofessional in het nieuw Jeugdstelsel is het vooral belangrijk om te weten dat als je een melding doet bij het Jeugdbeschermingsplein je dit van te voren moet bespreken met het gezin. Dit is een moeilijk gesprek omdat er ingrijpende maatregelen kunnen worden genomen tijdens het Jeugdbeschermingsplein traject. Als jeugdzorgwerker moet je over de vaardigheden beschikken om dergelijke gesprekken te kunnen voeren. Daarnaast ben je zelf verantwoordelijk voor je professionele ontwikkeling. Dat betekent dat wanneer jij deskundigheid mist, je dit aan moet geven zodat de leidinggevende je kan faciliteren om de je deskundigheid te bevorderen. Ook moet je in staat zijn andere professionals te motiveren tot samenwerking. Wijs elkaar dan ook op de samenwerking in het jeugdbeschermingsteam wanneer je te maken krijgt met een jeugdbeschermer.

Competentieprofiel jeugdzorgwerker

Generieke competenties

1. Je kunt informatie en advies begrijpelijk overbrengen aan cliënten en collega's.
2. Je kunt de situatie in kaart brengen.
3. Je kunt de hulpvraag vaststellen.
4. Je kunt een passende interventie kiezen.
5. Je kunt samenwerken met andere professionals.
6. Je kunt afgewogen oordelen vormen.
7. Je kunt beslissingen beargumenteren.
8. Je kunt methodisch handelen.
9. Je kunt je verantwoorden.
10. Je reflecteert op je handelen.
11. Je beïnvloedt je arbeidsomstandigheden.
12. Je draagt bij aan het beleid
13. Je neemt verantwoordelijkheid voor je ontwikkeling als professional.

Vakspecifieke competenties

1. Je hebt een visie op opvoeden en ontwikkelen.
2. Je legt contact en hebt contact met jeugdigen en opvoeders.
3. Je kunt een passende interventie uitvoeren.
4. Je houdt op een proactieve manier contact met jeugdigen, opvoeders en professionals.
5. Je motiveert professionals tot samenwerken,
6. Je kunt een veilige omgeving creëren.

Thema competenties

1. Je kunt omgaan met jeugdigen en ouders in een gedwongen kader.
2. Je kunt omgaan met diversiteit.
3. Je kunt omgaan met vermoedens van huiselijk door te signaleren, analyseren en door te melden.
4. Je kunt omgaan met (verbale) agressie.

Handige links

Samenvatting competentieprofiel jeugdzorgwerker:

http://www.nji.nl/nl/Samenvatting_profiel_Jeugdzorgwerker.pdf

Landelijk competentieprofiel jeugdzorgwerker:

<http://www.vereniginghogescholen.nl/documenten/hbo-sectoren-1/sector-sociaal-agogisch-1/1275-landelijk-uitstroomprofiel-jeugdzorgwerker-1/file>

Beroepscode jeugdzorgwerker:

http://issuu.com/platformjeugd/docs/beroepscode_jeugdzorgwerker/1?e=3745952/2607862